

Američki rat za neovisnost

Brkić, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:491530>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

AMERIČKI RAT ZA NEOVISNOST

IVAN BRKIĆ

Split, 2020.

Odsijek za povijest

Diplomski

Europska i svjetska povijest ranog novog vijeka

AMERIČKI RAT ZA NEOVISNOST

Student:
Ivan Brkić

Mentor:
prof.dr.sc. Josip Vrandečić

Split, rujan, 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
2. TEMELJI NOVE KOLONIJALNE POLITIKE 1748 – 1763.....	6
2.1. Motivi za promjenu politike.....	7
2.2. Engleska kolonijalna politika od 1748. do Sedmogodišnjeg rata.....	8
2.3. Sedmogodišnji rat i njegove posljedice.....	10
3. PUT PREMA RATNOM SUKOBU – ODNOS BRITANIJE I AMERIČKIH KOLONIJA 1763. – 1775.....	13
3.1. Početak nove kolonijalne politike.....	13
3.2. Djelovanje vlade Georgea Grenvillea 1763. – 1765.....	13
3.3. Townshendovi zakoni 1767. – 1770.....	16
3.4. Radikali i Samuel Adams.....	17
3.5. Bostonska čajanka – nova kriza.....	18
3.5.1. "Nesnošljivi" zakoni.....	19
3.5.2. Prvi kontinentalni kongres.....	20
3.5.3. Vojna reakcija Britanije – početak rata.....	22
4. BORBA ZA POSTIZANJE NEOVISNOSTI.....	24
4.1. Vojni resursi kolonija.....	24
4.2. Ratnja zbivanja od lipnja 1775. do ožujka 1776. godine.....	24
4.3. Rađanje američke nacije.....	26

4.3.1. Thomas Paine –Common Sense.....	27
4.3.2. Deklaracija o neovisnosti.....	28
4.3.3. Ustavi novih država i Članci o Konfederaciji.....	29
4.4. Ratna zbivanja od 1766. do 1777.....	30
4.5. Američko savezništvo s Francuskom – Britanija napada jug.....	32
4.6. Pariški mirovni sporazum – britanski razlozi za prekid rata.....	33
5. POSLIJERATNO STANJE – ZNAČAJ AMERIČKE NEOVISNOSTI.....	35
5.1. Utjecaj na Britaniju i Francusku.....	35
5.2. Amerika nakon rata – posljedice.....	36
6. ZAKLJUČAK.....	38
7. SUMMARY.....	40
8. BIBLIOGRAFIJA.....	43

1. UVOD

Britanska kolonijalna politika s početka 18. stoljeća manifestirala se u obliku više vrsta nadzora nad kraljevskim kolonijama, poput imenovanja guvernera s pravima kao što je apsolutan veto i raznih tijela - Krunskog vijeća, Odbora za trgovinu i plantaže i dr. Glavni cilj takve politike bio je onemogućavanje djelovanja kolonijalnih vlasti protiv interesa same Engleske.

Ipak, postavljena ograničenja nisu bila tegobna za kolonije, te su se u praksi teško provodila. Tome jako pogoduje politika koju je vodio novi kraljev ministar Sir Robert Walpole, koji je na funkciju izabran 1721. godine. On je smatrao da je u interesu Engleske pustiti da kolonije djeluju bez uplitanja, dokle god su one odane britanskoj vladi i pogoduju ekonomskoj profitabilnosti Britanije. Takav način odnošenja prema sjevernoameričkim kolonijama koje su u spomenutom vremenskom periodu gradile potpuno drugačiju sliku o sebi i svojim odnosima sa metropolom u 1760-ima dovodi do pogoršanja odnosa, koje je u sljedećem desetljeću eskaliralo ratom u kojem su kolonije izborile potpunu neovisnost od krune.

Tema ovog diplomskog rada je upravo taj rat, poznat kao Američki rat za neovisnost. Cilj rada bit će prikazati stanje prije rata, s posebnim naglaskom na odnos Britanije i njenih sjevernoameričkih kolonija – kako se razvijao te došao do faze u kojoj je oružani sukob bio jedino rješenje. Potom će biti prikazan sam tijek rata, odlučujuće bitke i događaji koji su bili zaslužni za finalni ishod – poraz Britanije i neovisnost kolonija. Dio rada bit će posvećen i kratkom pregledu značenja spomenutog ishoda – ne samo za kolonije i Britaniju – već i za općeniti svjetski poredak.

2. TEMELJI NOVE KOLONIJALNE POLITIKE 1748. - 1763.

Sva događanja u trinaest engleskih kolonija Sjeverne Amerike od kraja Sedmogodišnjega rata (1763.) pa do ratifikacije ustava od strane tada neovisnih kolonija (1790.) opisuju se s dva različita termina – Američki rat za neovisnost i Američka revolucija. Oba naziva naglašavaju najvažnija postignuća razdoblja: izgradnja neovisne države i stvaranje nove političke strukture utemeljene na vrijednostima potpuno drugačijim od onih koje su bile temelj europskih država u 18. stoljeću. U tom je kontekstu moguće reći da su oba naziva jednako opravdana, odnosno nisu nužno suprotstavljena.¹

U drugoj polovici 20. stoljeća većina povjesničara engleske kolonije u Sjevernoj Americi vidi kao dobro prilagođene imperijalnom sustavu, te na njihov otpor gleda prije svega kao reakciju na implementaciju novih kolonijalnih politika od strane metropole po završetku Sedmogodišnjeg rata. Bila je to politika koja je kroz sljedeće desetljeće dovela do otuđenja kolonija od Britanije i do velike potpore neovisnosti. No, krajem 20. i početkom 21. stoljeća, povijesna slika poprima drugačiji oblik. Tada dolazi do uvida u djelovanje britanskih službenika već krajem 1740-ih koje je imalo karakteristike strogog nadzora i kontrole, karakteristika koje se obično prikazuju kao dio "nove" engleske kolonijalne politike 1760-ih.²

Valja odmah naglasiti, kao što je spomenuto u uvodu, ovaj rad će biti temeljen na pregledu glavnih događaja i osoba koje su imale jak utjecaj na čitavo razdoblje prikazano u radu. Korišteni pristup će većinski biti onaj koji se bazira na pogledu "s vrha", odnosno onaj koji u prvi plan stavlja odnos Britanije i sjevernoameričkih kolonija u cjelini. Takav pristup nipošto nije jedini. Postoje mnoge interpretacije koje imaju drugačiju polaznu točku ili jednostavno na određene događaje gledaju na drugačiji način. Neke od njih su: imperijalistička škola (naglasak na kritici ponašanja kolonija), progresivistička škola (naglasak na društvena i gospodarska pitanja u kolonijama), "suglasni povjesničari" 1950-ih (protivnici progresivističkih ideja u duhu hladnoratovskog razdoblja) itd. No, kao i obično, jednoglasnog mišljenja nema, a mnogi vjeruju da je istina negdje između.³

¹ Cravetto 2008., str. 353. – 354.

² Greene 2000., str. 101.

³ Sellers 1996., str. 49. – 50.

2.1. Motivi za promjenu politike

Prvi i najvažniji motiv za promjenu politike bio je ogroman rast kolonija u desetljećima koja su slijedila nakon završetka rata za španjolsku baštinu i mirovnih ugovora u Utrechtu (1713 – 1715). Veličina populacije, opseg naseljenog teritorija, broj imigranata i afričkih robova, količina proizvedene robe, opseg vanjske trgovine te rast urbanih centara doživljavaju rast strelovitom brzinom. Demografski rast bio je posebno velik. Između godine 1710. i 1740. broj slobodne populacije porastao je za 160%, te za još 125% od 1740. do 1770. godine. Broj robova pratio je rast populacije, 250% u prvom razdoblju te 200% u drugom.⁴ Takav rast omogućio je kolonistima da u Britaniju šalju veću količinu sirovina, koju su britanski posrednici profitabilno izvozili, što bi na kraju kolonistima omogućilo da kupe još veće količine od britanskih proizvođača, što je jako pogodovalo britanskoj industriji. Štoviše, u 18. Je stoljeću kolonijalna trgovina činila velik udio u britanskoj prekomorskoj trgovini. Od 1700. do 1772., udio britanskog uvoza iz kolonija (kontinentalne i "Zapadna Indija" uključene) raste s 20% na 36%, a udio izvoza u kolonije s 10% na 37%. Kroz to razdoblje kolonije postaju ključni segment britanske ekonomije. Takav razvoj situacije se kroz britanski politički svijet manifestirao u dvije ideje: da su kolonije od ključne ekonomske i strateške važnosti za Britaniju, te da te iste kolonije potajno žele svoju neovisnost od Britanije.⁵

Drugi motiv je usko povezan uz prvi, a moguće ga je tražiti u strahu od francuskog (pa i španjolskog) osvajanja kolonijalnih posjeda Britanije, posjeda koji su tada bili od ključne važnosti za britanski imperij. Aachenski mir iz 1748. godine bio je naširoko shvaćen samo kao odmor od desetogodišnjeg sukoba između Engleske i Španjolske (tzv. „rata za Jenkinsovo uho“), sukoba čiji su ulogi bili prepoznati kao ni manje ni više – dominacija nad zapadnim i dijelom istočnog svijeta. To je nešto što britanski službenici nisu smjeli riskirati. Zbog toga su veliku brigu vodili o jačanju kolonijalne obrane, kao pripremu za obnavljanje sukoba. Dva opisana motiva bili su kombinirani u trećem – strahu od toga da će kolonije svoje usluge prodati onome tko ponudi najviše.⁶

Osim spomenutog prekida sukoba, još dvije okolnosti omogućile su promjenu u politici Britanije u upravo tom trenutku. Prva je bila prekid domaćih političkih nemira koji su počeli ratom iz godine 1739., a nastavili se sa snažnom unutarnjom borbom za vlast, koja počinje padom već spomenutog Sir Roberta Walpolea. Na poziciju premijera dolazi Henry Pelham,

⁴ Greene 2000., str. 101.

⁵ Isto, str. 101. -102.

⁶ Isto, str. 102.

nakon uvjerljive pobjede na izborima 1747. godine. Do Pelhamove smrti 1754. godine vlada je imala slobodu od domaćih nemira, po prvi puta nakon sredine 1730-ih. Drugi, i važniji razlog, je raspad britanskog autoriteta u kolonijama krajem 1740-ih.⁷

Kao što je spomenuto u uvodu, najznačajniji oblik nadzora nad kolonijama bilo je postavljanje niza guvernera koji su djelovali prema uputama Odbora za trgovinu i koji su imali apsolutno pravo veta nad zakonima kolonijalnih skupština. Osim toga, Odbor za trgovinu je pregledavao svaki zakon, a Krunsko vijeće imalo je pravo poništavanja svakog zakona koji nije bio prihvatljiv.⁸ Cilj tih mjera bio je onemogućavanje kolonijalnih vlasti u donošenju zakona na štetu britanske trgovine i kraljevskih prerogativa. No, same mjere nisu bile tegobne. Sir Robert Walpole 1721. godine postaje kraljev glavni ministar, te od tada vodi politiku "zdravog nemara" koja se temelji na puštanju kolonija da napreduju bez smetnje od strane Britanije, dok god ostaju vjerni i korisni u ekonomskom smislu.⁹

Opisane okolnosti stvorile su situaciju u kojoj su se kolonije u praksi ponašale gotovo pa samostalno. Oblik vlasti u većini kolonija bio je sličan – takav da su guverneri i vijeća imenovali kralj ili vlasnik na nedefinirano vrijeme. Skupa s vijećem, izabrani donji dom tvori dvodomnu skupštinu. Mogla se sastajati samo kada bi to odlučio guverner, koji je također mogao suspendirati njezine sjednice i raspustiti je po vlastitoj volji. Unatoč svemu navedenom, u praksi je slučaj bio nešto drugačiji. Guverner je teško izlazio na kraj s voljom skupštine koja je provodila vlast i prava pomoću kojih je na sebe prebacila središte kolonijalne vlasti uz veliku pomoć labave britanske politike. Time skupštine u praksi gube svoj ovisni karakter i preuzimaju široke parlamentarne ovlasti na lokalnoj razini. U položaju u kojem su se nalazili, između zahtjeva metropole i lokalnih vlasti, guverneri su najčešće uspijevali udovoljiti – nikome. Osim u rijetkim slučajevima od velike važnosti za politiku metropole, obično su sve odluke bile u korist skupštine.¹⁰

2.2. Engleska kolonijalna politika od 1748. do Sedmogodišnjeg rata

⁷ Isto, str. 102.

⁸ Krunsko vijeće – kraljevo glavno savjetodavno vijeće, osniva odbor pod nazivom Lordovi trgovine, čiji je zadatak bio razmatranje pitanja vezanih uz kolonije.

Odbor za trgovinu i plantaže – osnovano dodatnim plovidbenim zakonom iz 1696. , daje savjete Krunskome vijeću preko Lordova trgovine

⁹ Sellers 1996., str. 23.

¹⁰ Isto, str. 23.

Postavljanjem ambicioznog George Montagu-Dunka na mjesto predsjednika Odbora za trgovinu godine 1748. počinje razdoblje u kojem će britanski službenici uložiti velik trud oko rješavanja postojećih pitanja vezanih uz kolonije. To razdoblje je moguće podijeliti na dva dijela: od 1748. do zime 1752. i od 1752. do Sedmogodišnjeg rata.¹¹

U prvom razdoblju odbor prioritet daje jačanju obrane sjevernih kolonija od Francuske Kanade, tako što Novu Škotsku pretvara u punopravnu britansku koloniju. Odbor je bio manje uspješan u provođenju mjera protiv izdavanja i korištenja kolonijalnog papirnato novca. Pokušaj provedbe takve mjere u parlamentu 1749., završio je neuspjehom. Unatoč fokusu na dvije spomenute točke, odbor je bio svjestan i drugih problema vezanih uz unutarnje upravljanje kolonijama te se trudio pronaći rješenja prikladna za svaku koloniju posebno. Ipak, djelovanje odbora stremilo je u jednom pravcu – pravcu jačeg nadzora i uključivanja u kolonijalne afere. U godini 1749. dolazi do pokušaja donošenja zakona kojim bi se svaka odluka kolonijalnih skupština koja ide protiv strogih uputa iz metropole, izvršavanih preko guvernera, poništila. Takav pokušaj dočekan je s jako negativnim reakcijama od strane kolonijalnih službenika, nakon čega je odlučeno da će se ostaviti za buduća razmatranja. Takvo odnošenje prema kolonijama, koje su mahom odbijale upute iz metropole, postizalo je isključivo produbljivanje razdora između dvije strane. U takvom stanju, koje se razvijalo tridesetak godina, guverneri su bili u posebno teškoj situaciji u kojoj su obje strane imale apsolutno nerealna očekivanja od njih.¹²

Nakon prve tri godine, George Montagu-Dunk i njegovi kolege nisu imali mnogo toga za pokazati. Situacija koju su naslijedili nije bila riješena, štoviše, moglo bi se reći da je bila još gora nego prije četiri godine. Rezultat je bila frustracija s obje strane. Tada, u ranoj 1752. godini, George Montagu-Dunk uspijeva osigurati veće ovlasti za odbor, koji od tada ima ekskluzivno pravo imenovanja guvernera, vijećnika, državnih tužitelja, tajnika – s odgovornošću isključivo prema odboru. Time počinje druga faza, koja traje do 1756. godine, odnosno početka Sedmogodišnjeg rata.¹³

Druga faza obilježena je pokušajima provođenja ideja iz prve faze, ovaj put s više iskustva i strožim mjerama. Odbor je žustro krenuo prema provođenju ciljeva, počevši od skupljanja detaljnih informacija o kolonijama, preko poboljšanja komunikacije s kolonijama, sve do poboljšanja obrane kontinentalnih kolonija. Veći je trud uložen u imenovanje sposobnih

¹¹ Greene 2000., str. 104.

¹² Isto, str. 104. – 105.

¹³ Isto, str. 105. – 106.

ljudi na pozicije u odboru i kolonijama. Moguće je uvidjeti da su u tome i uspjeli kroz drugu polovicu pedesetih godina, kada su postavljeni službenici služili više-manje u skladu s obje strane, ne prelazeći tanku liniju po kojoj su hodali. Povezano s očekivanjima od guvernera, odbor je kao jedan od najbitnijih ciljeva postavio smanjivanje moći skupština, kojima su htjeli oduzeti razna prava i privilegije. Prilikom pokušaja provođenja još jedne od mnogih ideja koje je odbor imao, dobili su izbijanjem sukoba između Virginije i Francuske Kanade koji je trajao od 1744. do 1745. godine. Tada ideja ujedinjenog vojnog zapovjedništva dobiva veću podršku, posebno nakon početnih neuspjeha u ratu. Kao dio odluke da se pošalje još vojnika u kolonije za pomoć u borbi protiv Francuza, metropola je imenovala zapovjednika s potpunim vojnim autoritetom za sve kolonije. Malo je ljudi u Britaniji 1756. bilo uvjereni u potrebu takvih mjera, ali jačanje mjera nakon 1752. godine donijelo je malo rezultata, koji nisu bili dostatni da se odagna strah *da će bez "kolonija u Americi" Britanija izgubiti "najveći dio" svog "bogatstva i slave" i postati, opet, "mala država poštovana ne više od Danske, Švedske ili Švicarske"*.¹⁴

Početak Sedmogodišnjeg rata odbor je bio svjestan da je pokušaj implementacije nove kolonijalne politike bio neuspješan. Unatoč tome, situacija za Britaniju nije bila opasna, bar ne kada se govori o kontekstu interpretacije njenih poteza od strane koloniste, koji su sada bili iskusniji i naviknutiji na slične prilike. Unatoč uspjehu u odolijevanju planovima metropole, nova agresivnost britanske politike svakako je utjecala na stare strahove kolonija od gubitka slobode djelovanja na račun metropole. Ono što je sigurno moguće uvidjeti u razdoblju od 1748. do 1756. godine je očita promjena u temelju britanskog pristupanja pitanjima vezanim uz kolonije. Takva promjena ipak nije najvažnija stvar koju možemo izvući iz ovog razdoblja. Ono što je najvažnije je potpuni neuspjeh Britanije u provođenju zamišljene politike, što je rezultiralo još većim strahom od gubitka kontrole nad kolonijama, te konačno još većom željom da se provedu mjere kako bi se takva situacija izbjegla.¹⁵

2.3. Sedmogodišnji rat i njegove posljedice

U 18. stoljeću, Britanija i Francuska ratovale su više puta u Europi i na Karibima. Iako je u tim ratovima Britanija bila relativno uspješna, posebno na Karibima, rezultat bitaka je

¹⁴ Isto, str. 106. – 108.

¹⁵ Isto, str. 108. – 109.

općenito bio neodlučen.¹⁶ Jedini rezultat prva 3 sukoba bio je promjena teritorija u Americi – prijelaz pokrajina Nova Scotia, Newfoundland i Hudson Bay iz francuskog u englesko vlasništvo 1713. godine.¹⁷

Do početka Sedmogodišnjeg rata (poznat kao Francuski i indijanski rat u Americi), Francuska je linijom utvrda i trgovinskih postaja učvrstila svoje carstvo u Sjevernoj Americi, koje se protezalo sve od Quebeca do New Orleansa. Osim toga, imala je jake odnose s indijanskim plemenima na sjeveru kontinenta. Takva situacija nije bila pogodna za Britaniju, čiji je prostor sada bio ograničen na uski pojas istočno od Apalačkog gorja. Ne samo da takva situacija nije bila pogodna za Britaniju, već i za koloniste, koje je ugrožavao francuski položaj u dolini rijeke Mississippi.¹⁸ Sukob počinje kada skupina ljudi iz Virginije šalje izviđače u dolinu rijeke Ohio preko Apalačijskog gorja zbog razmjene dobara s Indijancima. Francuska reakcija na takav potez bila je izgradnja manjih utvrda na gornjem Ohio. Odgovor Virginije bio je slanje civilne garde na čelu koje je bio mladi George Washington. Taj pokušaj iz godine 1754. završio je neuspješno. Utvrda Duquesne uspješno je izgrađena, te je Washington odbijen od strane Francuza. Time počinje rat, koji tek za dvije godine biva službeno objavljen.¹⁹

Nedugo nakon početka, sve su veće Europske sile postale dio ratnog sukoba. Kao što smo već spomenuli na prošloj stranici, Britanija u početku rata doživljava neuspjehe, kako u Americi tako i drugdje. General britanske vojske Edward Braddock i njegova vojska doživjeli su težak poraz nedaleko od utvrde Duquesne, što je Francuskoj i Indijancima omogućilo prodore preko granice. Sam general je smrtno ranjen u bitci. Osim ratnih problema, Britanija nije imala uspjeha ni u motivaciji kolonija za doprinos ratnim naporima. Kolonije, točnije njih osam, sastaju se u tzv. Kongresu u Albanyju 1754. godine, na kojem je Benjamin Franklin iznio plan o međukolonijalnom jedinstvu i obrani. Plan nije naišao na potporu kralja ni kolonijalnih skupština. Iako tada neuspješan plan, njegova ideja o stvaranju čvršće veze između kolonija ostala je sačuvana za buduće generacije pobunjenika.²⁰

Tijek rata se naglo mijenja godine 1757., kada glavnu ulogu u britanskoj vojnoj strategiji preuzima William Pitt, koji osvajanje Kanade odlučno postavlja kao svoj finalni cilj. Kulminacija strategije bila je zauzimanje Quebeca 1759. godine. Što se rat više približavao kraju, Britanija je bila sve uspješnija, a do kraja rata bili su pobjednici na svim bojištima. Rat

¹⁶ Cincotta 1998., str. 42.

¹⁷ Sellers 1996., str. 24.

¹⁸ Cincotta 1998., str. 42.- 43.

¹⁹ Sellers 1996., str. 25.

²⁰ Isto, str. 25.

završava mirom u Parizu 1763. godine. Mirom je Britanija pod svoje vlasništvo dobila francusku Kanadu i španjolsku Floridu, te Indiju uz druga područja. Francuska je izgubila Louisianu u korist Španjolske.²¹

Pobjeda u ratu rezultirala je *zacjeljivanjem rana između svadljivih saveznika*.²² Uspjesi u ratu s lakoćom su zasjenili tenzije između metropole i kolonista. Britanski državnici i vojnici postaju heroji u svijesti kolonista, koji dobivaju pojačani osjećaj ponosa i engleskog identiteta. S druge strana oceana, atmosfera koja vlada među britanskom političkom elitom je potpuno drugačija. Oni smatraju da doprinos kolonista nije bio razmjern njihovim mogućnostima. Dio takve percepcije bio je i nedostatak informacija o sudjelovanju kolonista u ratu. Osim toga, iz perspektive metropole, broj vojnika nije bio glavno mjerilo sudjelovanja u ratu, već količina plaćenog poreza.²³

Javno je mnijenje u metropoli bivalo sve negativnije, polako se materijalizirala politička potpora za uvođenje mjera koje bi učvrstile britansku administraciju kroz stroži nadzor i kontrolu nad kolonijama. Rat je na površinu iznio još problema koji su poslužili kao predispozicija za jaču kontrolu nad kolonijama: navodno rasprostranjeno krijumčarenje koje je bilo pokazatelj slabosti Plovidbenih zakona, veliko povećanje cirkulacije papirnatog novca, moguće posljedice kolonističke ekspanzije, neposlušnost određenih kolonija (Sjeverna Karolina, Maryland i Pennsylvania) oko zahtjeva vezanih uz ratnu pomoć itd.²⁴ Upravo navedeni problemi, koji su proizašli iz Sedmogodišnjeg rata, bili su glavni pokretač za britanske mjere koje su kolonistima najviše smetale. Najapsurdniji rezultat Sedmogodišnjeg rata bilo je stvaranje temelja za konstitucionalnu krizu u istom trenutku kada je doprinos kolonija u ratu omogućio Britaniji da iz rata izađe kao vodeća imperijalna sila u Europi.²⁵ U tom trenutku kolonisti nisu došli do ideje da bi njihov novi položaj koji je bio temelj za put u bolju i sigurniju budućnost, mogao biti upravo ono što će dovesti do degradacije odnosa s rodnom zemljom na koju su bili ponosni.²⁶

²¹ Isto, str. 25.

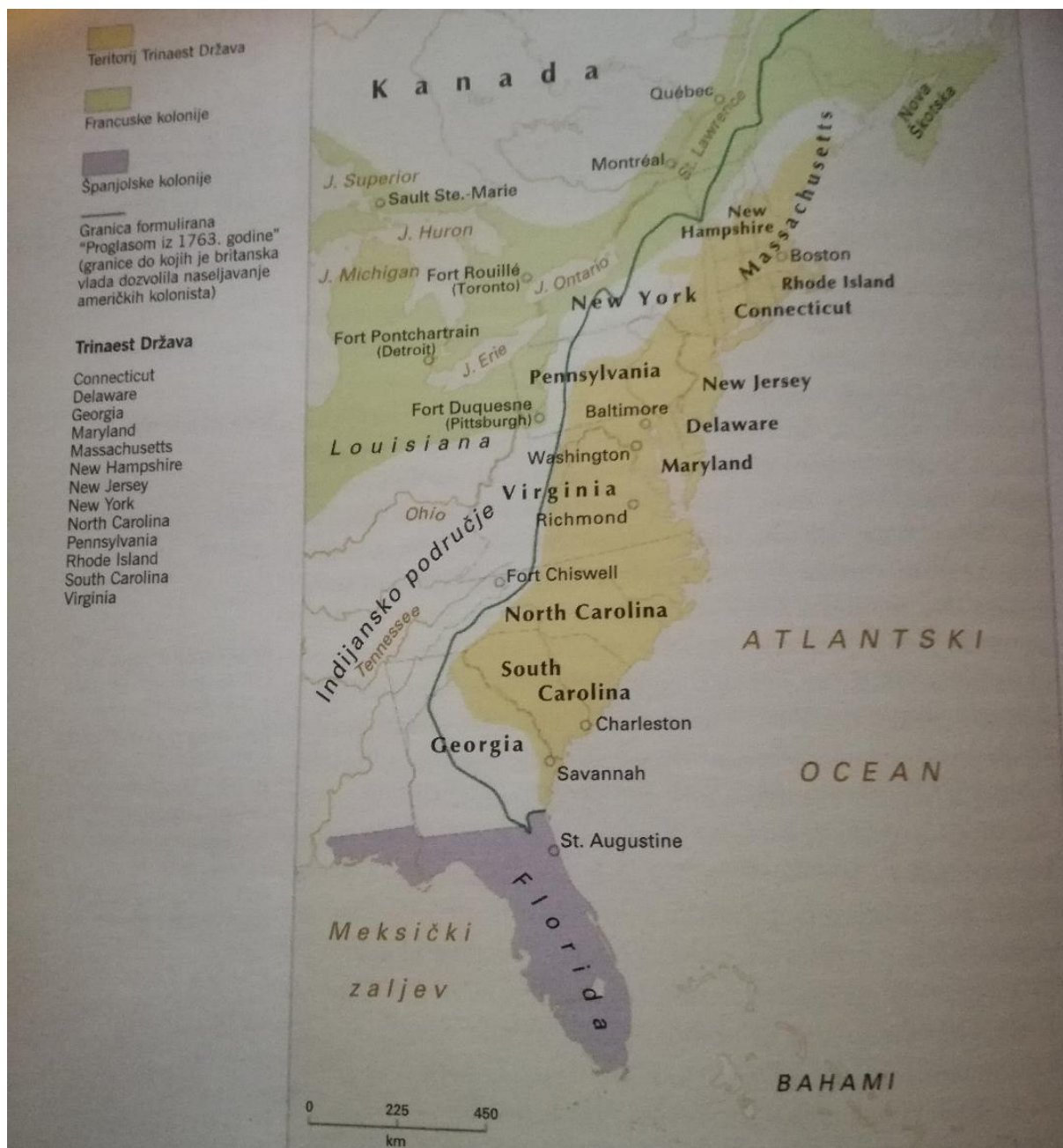
²² Purvis 2000., str. 115.

²³ Isto, str. 115.

²⁴ Isto, str. 115. – 116.

²⁵ Isto, 116.

²⁶ Sellers 1996., 25.

Slika br. 1. Prikaz 13 britanskih kolonija u Americi 1763. godine (E. Cravetto, 2008.)

3. PUT PREMA RATNOM SUKOBU – ODNOS BRITANIJE I AMERIČKIH KOLONIJA 1763. – 1775.

3.1 Početak "nove" kolonijalne politike

Iako su odnosi metropole i kolonija u 1763. godini bili stabilni, procesi koji su se odvijali sljedećih dvanaest godina kolonistima su pokazali da su na američkom kontinentu razvili posebnu svijest, svijest kojoj su bili jako privrženi. Britanija je upravo tada odlučila postrožiti mjere kojima je cilj bio čvršće upravljanje carstvom. To se, najblaže rečeno, pokazalo kao pogrešno vrijeme za reakciju, koja će rezultirati degradacijom odnosa između dvije strane i pojačanim osjećajem vlastite svijesti, što će ih na kraju i pretvoriti u Amerikance.²⁷

Uz sve navedeno, prisutni su bili i uvjeti za provođenje strože politike. Kao prvo, na prijestolju je bio kralj George III, koji je na poziciju došao 1760. godine. Bio je odlučan i ambiciozan vladar koji je, u kontekstu vlasti, htio biti važniji od svojih prethodnika. Unatoč tome, kralj i njegovi ljudi uspjeli su biti još manje prilagodljivi i oštroumniji od svojih prethodnika. Za očekivati je da bi i bilo koja druga vlada postupila kao oni u smislu glavnog cilja - unaprjeđivanja imperijalnog sustava kontrole nad kolonijama. Kao najveći problem se pokazalo nalaženje načina za plaćanje velikih dugova nastalih kroz rat, te plaćanje sve većih troškova uprave i obrane u sada puno većem carstvu. Za razliku od zemljoposjednika u Engleskoj, kolonisti su više-manje bili bez poreza, što po mišljenu metropole nije bilo pošteno. Smatrali su da bi bilo pošteno i da kolonisti snose dio troškova koji je tražila obrana teritorija u Americi. Takve okolnosti dovode do "nove" i strože kolonijalne politike, uvedenu od vlade Georgea Grenvillea, koja je trajala od 1763. do 1765. godine.²⁸

3.2. Djelovanje vlade Georgea Grenvillea 1763. – 1765.

Zakon o biljezima iz 1765. godine obično se uzima kao početak slijeda događaja koji su direktno doveli do Američkog rata za neovisnost. To je najpoznatija mjera koju je vlada Georgea Grenvillea donijela u ovom razdoblju. Nakon dugo vremena, Britanija svoju pažnju

²⁷ Isto, str. 40.

²⁸ Isto, str. 40. – 42.

okreće prema Americi. Ono što je uslijedilo u iduće dvije godine natjeralo je koloniste da se suoče s implikacijama imperijalne vlasti.²⁹

Britanska vlada bila je u strahu od mogućnosti izbijanja novih indijanskih ratova kao rezultat naseljavanja kolonista na zapad, te je htjela da se ta zemlja kolonistima otvara postepeno. Također, ograničavanje naseljavanja osiguravalo je lakšu kontrolu nad već postojećim teritorijima. Nakon pobune Ottawa Indijanaca da zaustave širenje kolonista na zapad, Britanija je godine 1763. izdala proglas kojim zabranjuje naseljavanje na indijanske pogranične zemlje. Plan je bio tim proglasom riješiti dva problema koja su već navedena – novi ratovi s Indijancima i upravljanje već naseljenom zemljom.³⁰ Iako te mjere nisu nikad efikasno stupile na snagu, kolonisti su takav potez vidjeli kao smetnju njihovom elementarnom pravu da se naseljavaju u smjeru zapada.³¹

Ono što je *zasigurno bilo bliže Grenvilleovom srcu* je borba protiv stanja vezanog uz izbjegavanje trgovinskih zakona od strane kolonista. Odbor za trgovinu procijenio je da je godišnji prihod od carine ništavnih 1800 funti. Takvo stanje je za ministra čiji su glavni ciljevi bili pridržavanje zakona i solventnost države bilo neprihvatljivo.³² Cilj je bila jača državna administracija koja će biti u mogućnosti izvući državne prihode iz samih kolonija, što je značilo da će ih snositi sama kolonijalna samouprava. Prvi korak prema tome bio je promjena Zakona o melasi iz 1733. godine, koji se sada zvao Zakon o šećeru. Taj zakon donesen je 1764. godine, a zabranio je uvoz stranog ruma i uveo je blage carine na melasu uvezenu iz svih krajeva. Osim toga, uvedene su carine i na razne druge potrepštine, poput kave, svile, vina itd. Jedan od željenih ciljeva donošenja ovog zakona bio je i smanjenje krijumčarenja melase. Kako bi olakšali provođenje navedenog zakona, službenici su dobili upute o učinkovitijem i strožem djelovanju. Sve ove mjere su trgovce ostavile zgroženima. Uz gradske skupove i zakonske predstavnike su protestirali protiv zakona.³³

Nedugo nakon Zakona o šećeru, 1764. godine donesen je Zakon o tiskanju novca, čiji je cilj bio spriječiti sve kolonije pod vlašću Britanije u kovanju novca i tiskanju novčanica. S obzirom na to da su kolonije u kontekstu trgovine bile deficitarne i s obzirom na to da im je uvijek nedostajalo potpuno konvertibilne valute, Zakon o tiskanju novca značio je dodatno

²⁹ Thomas 2000., str. 118.

³⁰ Sellers 1996., str. 42.

³¹ Cincotta 1998., str. 61.

³² Thomas 2000., str. 118.

³³ Cincotta 1998., str. 62.

opterećenje za kolonije³⁴ Sam je zakon u početku imao mal učinak, nije izazvao konzistentne kritike kolonija sve do krize izazvane donošenjem Zakona o biljezima 1765. godine.³⁵

Grenville do tada nije smatrao kolonijalni otpor osobito važnim faktorom, ili jednostavno nije mario za njega, što pokazuje sljedeći korak na koji se odlučio, a to je donošenje spomenutog Zakona o biljezima. Taj zakon nametao je kolonistima kupnju biljega koji su se trebali lijepiti na: razne dokumente, novine, pamflete, dozvole za trgovinu alkoholnim pićima itd. Ne samo da je bio omražen, već je i najviše smetao onima koji imali veliki utjecaj na javno mišljenje: odvjetnike, novinare, trgovce, činovnike i općenito poslovne ljude. Počele su se pojavljivati skupine koje su pružale otpor. Nazivajući se "Sinovima slobode", skupine manjih trgovaca i obrtnika su na razne načine, poput paljenja Grenvilleovih slika i onemogućavanja prodaje biljega, djelovale protiv britanskih predstavnika u vladi.³⁶

Kolonijalne skupštine tražile su povlačenje navedenih mjera, a predstavnici svih kolonija osim Georgije okupili su se 1765. u New Yorku, na tzv. Kongresu o Zakonu o biljezima. Na navedenom kongresu, kolonije su izrazile odanost prema kruni i "sve dužno poštovanje" prema Parlamentu, ali su odbili pravo Parlamenta na oporezivanje kolonista.³⁷

Problem koji je doveden u pitanje događajima vezanim uz Zakon o žigovima, bio je problem zastupstva. Po mišljenju kolonista, nije bilo moguće da su kolonije zastupljene u Parlamentu, osim u slučaju da same izaberu članove u Donji dom. Takvo razmišljanje bila je suprotno u odnosu na Englesku, koja je vođena načelom "virtualne zastupljenosti", gdje svaki član Parlamenta zastupa cijelo carstvo i njegove interese, pa i unatoč činjenici da je on sam povezan samo s izbornom bazom iz određene oblasti. Ostatak carstva bio je "zastupljen" na osnovi razmišljanja da je svaki stanovnik imao jednake interese kao i izabrani članovi Parlamenta.³⁸

Za razliku od većine britanskih službenika, predstavnici u Americi smatrali su da Parlament za imperij ne postoji – zakonski odnosi bili su samo oni s krunom. Kralj je kolonije osnovao te je postavio njihove upravitelje. Iako su smatrali da je kralj jednak u svome položaju, kako u Britaniji tako i u kolonijama, isto tako su smatrali da Parlament nema utjecaja u donošenju zakona u kolonijama, jednako kao što kolonijalna tijela nemaju utjecaj u donošenju zakona za

³⁴ Isto, str. 62.

³⁵ Thomas 2000., str. 120.

³⁶ Sellers 1996., str. 43.

³⁷ Isto, str. 43.

³⁸ Cincotta 1998., str. 64.

Englesku. Iako Parlament nije prihvatio ove prigovore, zbog američkog pritiska na britanske trgovce u obliku bojkota, ipak je godine 1776. popustio, te povukao Zakon o žigovima i promijenio Zakon o šećeru. Da bi se zadovoljili i pobornici stroge središnje kontrole nad kolonijama, donesen je Izričiti zakon, kojim je Parlamentu dopušteno donošenje bilo kakvih zakona za kolonije, a kolonije su tim zakona bile u potpunosti obvezane "na svakom planu".³⁹

Prije nego što je donesen Zakon o biljezima, ministarstvo se našlo u neočekivanoj poziciji koja će od njega zahtijevati donošenje još jedne kontroverzne mjere, poznate kao Zakon o smještaju iz 1765. godine. U pismu generala vojske u Americi Thomasa Gagea opisan je bio problem smještaja vojnika te smetnji od strane kolonista. Najveći problem za koloniste bio je u klauzuli zakona koja kaže da kolonija treba vojnicima pružiti, besplatno: grijanje i svjetlo, krevete, posuđe za kuhanje i pivo ili jabukovaču. Godine 1765. prigovori na ovu klauzulu nisu bili očekivani, bar po shvaćanju metropole.⁴⁰

Djelovanje vlade Georgea Grenvillea bilo je određeno potrebom rješavanja problema. To je bio glavni razlog zašto je toliko pažnje bio na kolonijama. Mjere uglavnom nisu bile dio koherentnog plana već su bile donošene naglo s obzirom na situacije koje su im posredno ili neposredno prethodile. Navedene mjere moguće je promatrati kao dio šireg plana Britanije u 1760-ima i 1770-ima da uspostavi čvršću kontrolu ne samo nad Amerikom već i ostalim dijelovima carstva.⁴¹

3.3. Townshendovi zakoni 1767. – 1770.

Da Izričiti zakon nije bio samo isprazna odluka moguće je uvidjeti po zbivanjima već iz 1767. godine, kada je britanski ministar financija Charles Townshend kroz Parlament progurao više zakonskih mjera, koje su poznate pod imenom Townshendovi zakoni. Ti zakonima niz dobara, koji do tada nisu bili, počeo je biti oporezivan. Posebno neprijatna bila je odredba da će se novcem prikupljenim od tih poreza plaćati službenici kralja u kolonijama. Takva odredba je kolonijalnim skupštinama oduzimala njihovu najveću snagu – mogućnost da

³⁹ Isto, str. 64.

⁴⁰ Thomas 2000., str. 122.

⁴¹ Isto, str. 122.

uskrate plaću kraljevskim službenicima u slučaju da nisu susretljivi prema kolonijalnim zahtjevima.⁴²

Kao odgovor na situaciju odvjetnik i član Kongresa o zakonu o biljezima John Dickinson napisao je *Pisma jednog farmera (Letters from a farmer)*, pamflet u kojem se zalagao za pravo Parlamenta na reguliranje trgovine imperija, ali je u isto vrijeme smatrao da nema pravo uvođenja i određivanja poreza za kolonije. Nemiri i protesti koji su slijedili nisu bili intenzivni kao oni nakon donošenja Zakona o biljezima, ali su svejedno bili jaki. Posebno jaka reakcija bila je u gradovima istočne obale poput Bostona, gdje je implementacija novih mjera izazvala nasilje od strane puka prema carinskim službenicima. Nazočnost britanske vojske u Bostonu bila je sama po sebi poziv na izbijanje nasilja. Upravo to se i dogodilo dana 5. ožujka 1770., kada je beznačajno gađanje britanskih vojnika grudama eskaliralo do napada svjetine na vojnike. Došlo je do pucnjave gdje su tri stanovnika Bostona izgubila život. Događaj nazvan "Bostonskim masakrom", dramatično je prikazan kao potvrda britanske tiranije. U situaciji kakva je bila, suočeni s pritiskom, Parlament se odlučuje na povlačenje svih mjera Townshendovih zakona 1770. godine. Jedini namet koji nije bio povučen bila je carina na čaj koji je bio luksuzna roba dostupna malom broju kolonista.⁴³

Townshendovi zakoni su bez sumnje ubrzali degradaciju odnosa između Britanije i njenih kolonija. Slanje vojske u Boston kao pomoć pri provođenju mjera bilo je indirektno priznanje ministarstva da kontrolu može postići samo uz pomoć vojske. Takvo priznanje bilo je posebno bolno za državu koja je bila ponosna na svoj benigni način vladanja. Mala je vojska postala simbol tiranije koja je ljudima pokušavala oduzeti slobodu. Britanija je uskoro ponovila istu pogrešku tako što je odlučila poslati vojsku na razjareni puk, ignorirajući događaje u Bostonu. Najveća razlika bila je u posljedicama koje su bile, blago rečeno, veće.⁴⁴

3.4. Radikali i Samuel Adams

U razdoblju mira od 1770. do 1773. godine, manji je broj političara radikalnog svjetonazora pokušavao održati tenzije između dvije strane na životu. Njihovi prigovori bili su upućeni plaćanju poreza, što je po njima označavalo pravo Parlamenta da upravlja kolonijama.

⁴² Sellers 1996., str. 43.

⁴³ Cincotta 1998., str. 66.

⁴⁴ Chaffin 2000., str. 148.

Djelovali su iz straha da će se prava Parlamenta u budućnosti, na najgori mogući način, odraziti na slobodu kolonista.⁴⁵

Najistaknutiji radikalistički vođa bio je Samuel Adams, koji je bio izvrsni propagandist i organizator. Iako je diplomirao na Harvardu, imao je jaku povezanost s obrtničkim slojem. Pomoću gradskih mitinga koje je kontrolirao, držao je Boston u stanju uzbune, premda se općenito stanje već smirilo. Svojim agitiranjem Adams je potpirivao osjećaj straha kod kolonista. Uz svoje saveznike poput Thomasa Younga i Williama Molineuxa koji su bili protivnici moći i bogatstva stvorio je organizaciju radikala koja je udružila trgovce i radnike Bostona.⁴⁶

Djelujući iz Bostona, Adams je nagovarao i druge gradove u Massachusettsu na stvaranje "odbora za korespondenciju" čiji je cilj bio poticanje međukolonijalnog otpora prema Britaniji. Ideja je dobila zamaha, te su ubrzo disidenti iz Virginije tražili osnivanje odbora u svim kolonijama. U trogodišnjem razdoblju u kojem je prevladavao osjećaj indiferentnosti radikali ga možda nisu uspjeli razbiti, ali su uspjeli stvoriti temelje za organizaciju koja je mogla krenuti s revolucionarnim djelovanjem – kada se za to ukaže prava prilika.⁴⁷

3.5. Bostonska čajanka – nova kriza

Takva prilika ukazuje se 1773. godine, kada se snažna Istočnoindijska kompanija nalazila u financijskoj krizi, te joj je potrebna pomoć za koju se obratila vladi. Pomoć dobiva u vidu dodijeljenog monopola na izvoz čaja u kolonije. Uz to, vlada joj je omogućila zaobilazak trgovaca na veliko tako što joj je dopustila direktno opskrbljivanje maloprodaje. Takva je situacija, u kojoj Istočnoindijska kompanija svoj čaj prodaje samostalno i po jako niskim cijenama, bila pogubna za krijumčare i jako opasna za kolonijalne trgovce kojima je prijetilo potpuno uklanjanje. Postavljeni u položaj u kojem gube trgovinu i bivaju zamijenjeni britanskim monopolom, trgovci se odlučuju pridružiti radikalima i pobuniti protiv britanske vladavine.⁴⁸

⁴⁵ Cincotta 1998., str. 66.

⁴⁶ Sellers 1996., str. 45.

⁴⁷ Isto, str. 45.

⁴⁸ Cincotta 1998., str. 67.

Pritisak na agente Istočnoindijske kompanije duž cijele atlantske obale je bio jak, te je imao velik utjecaj. Velik dio pošiljki čaja bio je vraćen u Englesku ili pak skladišten. U Bostonu su agenti bili otporniji na pritisak kolonista, te su se odlučili za iskrčavanje unatoč pritisku. Događaj koji je pokrenuo lanac koji je doveo do ratnog sukoba dogodio se dana 16. prosinca 1773. godine. Skupina Bostonaca prurušena u Indijance plemena Mohawk popela se na britanske brodove i izbacila sav indijski čaj u bostonsku luku. Na takav čin odlučili su se zbog straha da bi iskrčavanje rezultiralo time da bi kolonisti kupili čaj i tako pristali na pravo Parlamenta da im nameće poreze. Radikali predvođeni Adamsom nisu u potpunosti vjerovali snazi načela svojih zemljaka.⁴⁹

Kao rezultat Bostonske čajanke Velika Britanija se našla u kriznom stanju. Ako dopuste da ovaj čin prođe nekažnjeno to bi označilo priznanje Parlamenta da nema kontrolu nad kolonijama. Javno mišljenje u Britaniji gotovo je u potpunosti gledalo na Bostonsku čajanku kao barbarski čin i smatralo je da su kaznene mjere jedini način na koji je moguće razriješiti problem pobunjenih kolonista.⁵⁰

3.5.1 "Nesnošljivi zakoni"

Bilo je to ime po kojemu su u kolonijama bili poznati "Prisilni zakoni" koje je Parlament donio jako brzo nakon Bostonske čajanke. Bila su to četiri zakona kojima je cilj bio dovesti u red pobunjene koloniste. Prvi je bio zatvaranje luke u Bostonu dok se ne podmiri šteta koju su kolonisti prouzročili Bostonskom čajankom. Drugi je bio veliko smanjenje samoupravnih i zastupničkih tijela u vlastima pokrajina u Massachussetsu. Treći je bio mogućnost da se kraljevskim službenicima za prijestupe koje su počinili u kolonijama sudi u Engleskoj. Četvrti je bio dopuštenje da se britanska vojska smjesti u američke zgrade kada im je to potrebno. S britanskog stajališta, ovakve mjere bile su logična posljedica ponašanja kolonista, dok su kolonistima potvrdile sumnje u namjere Britanija da oduzme slobodu kolonijama. Postojala je i peta mjera, koja nije bila dio Prisilnih zakona niti je bila kaznena, ali je za koloniste izgledala neprihvatljivo. Bila je to Uredba o Quebecu iz 1774. godine kojom je Parlament zapadni teritorij pripojio spomenutoj pokrajini, iako je na taj teritorij pravo polagalo više

⁴⁹ Isto, str. 67. – 68.

⁵⁰ Isto, str. 68.

kolonija. Osim toga, u pokrajini je zadržana vlast iz doba kada je bila pod Francuskom upravom i omogućena je potpuna vjerska sloboda katoličkom stanovništvu pokrajine.⁵¹

Takvo razvijanje situacije radikali su dočekali više nego spremni te su odmah krenuli u organizaciju i propagandno djelovanje protiv Britanije. Poklik "Pravedna borba Bostona znači pravednu borbu cijele britanske Amerike" bilo je moguće čuti svugdje tijekom proljeća i ljeta 1774. godine. Djelovanje je sezalo sve od pomoći Bostonu do lokalnih dogovora protiv uvoženja. U takvom duhu, ideja o sazivanju kontinentalnog kongresa radi pospješnja i koordinacije otpora dobila je veliku podršku.⁵²

Donošenjem Prisilnih zakona Britanija je loše procijenila mogućnost izdvajanja i kažnjavanja Bostona kao primjer drugim kolonijama. Zakoni su se uspjeli dotaknuti skoro svega što je bilo osjetljivo za koloniste. Počevši od slanja britanskog brodovlja da blokira američku luku, što su mnogi vidjeli kao praktično proglašenje rata, preko ometanja tradicionalnog britanskog koncepta poput suđenja s porotom, pa sve do zaštite Katoličke crkve u Kanadi i oduzimanje zemlje njenim premještanjem u daleku i "stranu" nadležnost. Time su uspjeli stvoriti opću opoziciju protiv sebe.⁵³

3.5.2 Prvi kontinentalni kongres

Dana 5. rujna 1774. u Philadelphiji se sastao kongres predstavnika svih kolonija, osim Georgije. Tih 55 delegata možda su dijelili antibritanske osjećaje, ali su isto tako jedni drugima bili stranci te su imali različite doživljaje odnosa Engleske i kolonija. Najradikalniji od njih bili su za potpuni prekid veza s Parlamentom te su smatrali da jedine zakonske ovlasti nad kolonistima imaju njihove vlastite skupštine. Drugi su se pozivali na svoja prava kao engleski državljani. Priznavali su prava Parlamenta u kontekstu reguliranja trgovine imperija, ali nisu priznavali nikakva prava vezana uz miješanje u unutrašnje poslove kolonija, posebno ona koja se tiču oporezivanja. Poslije rasprave, delegati su jednoglasno osudili sve trgovinske mjere Britanije, dok su neznatnom većinom odbili plan pomirbe Josepha Gallowaya iz Pennsylvanije.⁵⁴ Iako često spomenut kao konzervativna alternativa zabrani trgovine s Britanijom, Gallowayov plan nije bio ništa tome nalik. On je svoj plan iznio nakon što je

⁵¹ Sellers 1996., str. 46.

⁵² Isto, str. 46.

⁵³ Ammerman 2000., str. 204.

⁵⁴ Sellers 1996., str. 46. – 47.

kongres već podržao zabranu uvoza i izvoza između kolonija i Britanije te nije bio povezan s trenutnim problemima, već s pitanjem općenitih imperijalnih odnosa. Zamislio je drugačiju organizaciju carstva, u kojoj bi britanski Parlament i američki Kongres dijelili moć. Da je njegov plan kojim slučajem bio prihvaćen, gotovo sigurno bi odbijen od britanske vlade.⁵⁵

Na kongresu je osnovano i "Kontinentalno udruženje", što je zapravo bio detaljan plan bojkota trgovine s Britanijom. Kako bi plan bio uspješan, delegati su ovlastili uspostavljanje odbora koji će kontrolirati provođenje donesenih mjera i imati pravo djelovati protiv onih koji ih prekrše. Njihova dužnost je bila obilježiti prekršitelje mjera kao "neprijatelje prava britanske Amerike". Od kraja 1774. do sredine 1775. godine počela je stroga primjena plana od strane radikala. Ogroman pad uvoza iz Britanije pokazao je djelotvornost plana kao dijela ekonomskog rata s Britanijom, a još važnije, kao dijela političkog rata u kontekstu prisile.⁵⁶

Osim opisane glavne funkcije, vrijedi spomenuti još jedan element udruženja. Delegati su odobrili velik broj odluka kojima je glavni cilj bilo poticanje samodostatnosti. Od kolonista se tražilo da zaštite svoje ovce kako bi se potakla proizvodnja vunene odjeće. Nadalje, bili su upozoreni na razmjenu skupih darova na sprovodima i razvijanje domaće proizvodnje. Ukratko, kongres je promicao neovisan stil života koji ne samo da je promicao ekonomsku samodostatnost, već je i bio pokazatelj Britaniji da su kolonisti voljni i spremni na žrtvu kako bi ostvarili svoj cilj.⁵⁷

Velika većina Amerikanaca podržavala je dobivanje ustupaka od Britanije, dok je manjina bila uz radikale. Mnogi su kolonisti bili protiv ideje o potpunom prekidu veza s Britanijom, a još više ih nije znalo što misliti ili su jednostavno bili nezainteresirani. Unatoč takvoj situaciji, udruženje i njegovi odbori omogućili su dobro organiziranim radikalima da pridobiju takve ljude za svoj cilj i ne samo njih, već često i one koji su bili dio suprotno raspoložene većine. Sami odbori, iako su trebali biti birani, često su bili tijela lokalnih radikala, a nekad su jednostavno bili preimenovani odbori za korespondenciju. Odbori su bez ustručavanja, kada javno sramoćenje nije bilo dovoljno, pribjegli i agresivnijim mjerama poput fizičkog kažnjavanja. Što se krizno stanje više produbljivalo, radikali su preuzimali sve više ovlasti vlade, od određivanja cijena do kontrole nad lokalnom civilnom gardom. Ipak, kontrola radikala nije bila ni izbliza potpuna sredinom 1775. godine. Među raznim slojevima stanovništva, u raznim područjima, mnogi su kolonisti još pružali jak otpor. Osim njih, veliki

⁵⁵ Ammerman 2000., str. 199. – 200.

⁵⁶ Sellers 1996., str. 47.

⁵⁷ Ammerman 2000., str. 199.

broj ljudi bio je nezainteresiran te radikali jednostavno nisu mogli utjecati na njih. Nedostajao je finalni poticaj koji će pokrenuti koloniste u smjeru revolucije.⁵⁸

3.5.3. Vojna reakcija Britanije – početak rata

Početakom 1775., Britanija je počela razmišljati o mjerama koje bi bile dostatne da riješi kriza u Americi. Nakon mnogih odbačenih ideja, britanska vlada odlučila je djelovati na osnovu pretpostavke da je opozicija u kolonijama slaba. Upute su poslale generalu Thomasu Gageu, čiji je zadatak bio iskoristiti onoliko vojne snage koliko je imao te prestrašiti koloniste u okolini Bostona. Vlada je preferirala uhićenje vođa opozicije Samuela Adamsa i Johna Hancocka, ali Gage je odlučio da će odluku donijeti s obzirom na situaciju u kojoj bude prisutan. Iako je sami Gage vjerovao da će vojna reakcija prouzrokovati građanski rat, vlada je takve pretpostavke odbila. Čak i da je do istina, vlada je bila odlučna u svojoj odluci. Smatrali su da, ako je rat već neizbježan, je bolje da počne odmah te tako onemogućiti kolonistima da obave potrebne pripreme za ratni sukob. Čini se kako je britanskoj vladi bilo nezamislivo da kolonisti imaju volje ili mogućnosti da se odupru britanskoj vojsci.⁵⁹

S druge strane, započete su vojne pripreme i uspostavljena je revolucionarna pokrajinska vlada od strane radikala, uz dopuštenje kongresa. Neizbježni sukob dogodio se dana 19. travnja 1775. godine u jutarnjim satima, kada je General Gage poslao vojsku u Concord, obližnje mjesto u kojem su se nalazili oružje i barut koje je vojska trebala zaplijeniti (uhićenje Samuela Adamsa i Johna Hancocka i dalje je bio cilj). Uz upozorenje Paula Reverea i Williama Dawesa, tzv. "trenutačni dobrovoljci" (nazvani tako po brzini u kojoj su mogli reagirati nakon upozorenja) zaskočili su britanske snage kod Lexingtona i Concorda. Nakon pucnjave s obje strane, iznenađene britanske snage počele su dug povratak u Boston. Na putu su morale proći kroz 16 milja farmerske paljbe. Kada su napokon došli na cilj, 273 britanska vojnika bila su mrtva, ranjena ili nestala. S druge strane, u prvom okršaju revolucije stradalo je 100 kolonista.⁶⁰

Radikali su novonastalu situaciju odmah iskoristili, proširivši preuveličane vijesti o pokolju nedužnih farmara od strane britanske vojske. Izljev bijesnih reakcija u kolonijama omogućio

⁵⁸ Sellers 1996., str. 47.

⁵⁹ Ammerman 2000., str. 203.

⁶⁰ Sellers 1996., str. 48.

je radikalima apsolutno preuzimanje kontrole u odborima. Guverneri kralja potjerani su sa svojih pozicija, a britanska skladišta i utvrde bile su pljačkane. Drugi kontinentalni kongres hitro je održan dana 10. svibnja 1775. godine, a većinu njegovih članova su činili radikali. Posljednji pokušaj mirnog rješenja situacije bilo je slanje "Peticije maslinove grančice", koja je od strane Britanije odbijena. Time je nestao zadnji trag povjerenja u krunu od strane njenih podanika. Bez druge opcije, Kongres je počeo pripreme za rat. Zapovjednikom kontinentalne armije koja se u tom trenutku rađala imenovan je George Washington, do tada član virginijske civilne garde. Osjećaj koji je obuzeo kolonije u tom trenutku ih je kroz rat pretvorio u neovisan i samostalan narod.⁶¹

Slika br. 2. George Washington

(<https://www.britannica.com/biography/George-Washington>)

⁶¹ Isto, str. 48.

4. BORBA ZA POSTIZANJE NEOVISNOSTI

4.1. Vojni resursi kolonija

Uspjeh kolonista nije se temeljio samo na poteškoćama koje je imala Britanija, kako unutar tako i izvan carstva. Kolonisti su se oslanjali na vojne ideje i praksu koju su prakticirali stoljeće i pol prije početka rata. U 17. stoljeću milicija, ideja koja je naizgled umirala u Engleskoj, postaje glavni stup obrane kolonista. John Adams tvrdio je da je milicija temelj društva Nove Engleske, jednako koliko sud ili Crkva. Svećenik Ebenezer Gay hvalio je univerzalnost milicije u kojoj je bilo mjesta za bilo koga, bez obzira na status, dob, fizičke ili predispozicije.⁶²

Iako je u 18. stoljeću milicija ostala važan element društvene kontrole u kolonijama, njeno mjesto u imperijalnim ratovima nakon godine 1668. zauzela je poluprofesionalna vojska, koju je činila mješavina milicije i profesionalne vojske. Obuhvaćala je muškarce koji su bili regrutirani na godinu dana i za to dobili plaću te su prihvatili djelovanje pod strožim vojnim pravilima nego milicija. Njihovi časnici smatrali su se boljima nego oni iz milicije, koje su kritizirali zbog neznanja i nedostatka vodstva.⁶³

4.2. Ratna zbivanja od lipnja 1775. do ožujka 1776. godine

Prva godina rata protekla je bez presudnih obračuna. Glavni dio kontinentalne armije koji je bio pozicioniran na brdima oko Bostona, u prvoj godini rata bio je testiran samo jedanput, kada su bili odbačeni s jednog od najvažnijih položaja na kojem su bili pozicionirani, s Breedova brda. U bitci, poznatoj pod pogrešnim nazivom kod Bunker Hilla, Britanci su uvidjeli da kolonisti neće lako biti pobijeđeni. Doživjeli su zastrašujuće gubitke protiv brojčano slabije vojske kolonija. Neuvježbana vojska počela se pretvarati u discipliniranu vojsku dolaskom Georgea Washingtona, koji je preuzeo zapovjedništvo nad njom.⁶⁴

⁶² Higginbotham 2000., str. 288.

⁶³ Isto, str. 288.

⁶⁴ Sellers 1996., str. 52.

Manji dio kontinentalne armije, pod zapovjedništvom Richarda Montgomeryja i Benedicta Arnolda je tijekom zime pokrenuo napad na Kanadu. Unatoč početnim uspjesima nisu imali uspjeha s privlačenjem pučanstva da se pridruži borbi za neovisnost, zbog čega su se bili prisiljeni povući.⁶⁵

U početnom razdoblju rata, veliko pitanje je bilo stanje odnosa među samim kolonistima. Iako je većina vjerovala u nemogućnost pomirbe između dvije strane, to ne znači da su bili spremni djelovati u svrhu revolucije. Velik dio bijelaca, točnije petina, ostali su vjerni Britaniji. Nekolicina ih se pridružila Britaniji direktnim antirevolucionarnim djelovanjem, dok su neki izbjegli u Englesku ili drugdje. Ostali elementi bili su neutralni ili potencijalni problem. Tu su spadali apolitični kolonisti s graničnog područja na zapadu, Indijanci, robovi, pacifisti i sluge s ugovorom.⁶⁶

Iako su kolonisti bili relativno uspješni u sprječavanju Britanije da iskoristi dio pučanstva koji je bio nezainteresiran ili ogorčen, nisu mogli zaustaviti svaku potencijalnu prijetnju. Uvidjevši moguću opasnost, Washington se odlučuje dopustiti crncima stupanje u vojsku. Na kraju je u vojsku primljeno oko pet tisuća crnaca, većinom sa sjevera. Indijanci su većinom ostali neutralni, unatoč tome što su imali pravo biti ljuti na koloniste i njihovo ponašanje. Svi trenutni i potencijalni problemi natjerali su Kongres na uvođenje oštrih mjera protiv onih koji su bili odani Britaniji - sve od oduzimanja prava glasa pa do prognanstva i zatvora. Unatoč oštrim mjerama i neminovnim pogreškama u njihovom provođenju, revolucija u Americi nikada nije dovela do masovnih smaknuća i uhićenja.⁶⁷

Razdoblje od lipnja 1775. do ožujka 1776. godine bilo je ključno iz dva razloga. Prvo, Washington je pokazao da se armija vojska ne treba bojati vlastitih građana. Drugo, imao je vremena dovesti svoju vojsku u red dok je promatrao neprijatelja iz svoje dobro utvrđene pozicije. Konačno, William Howe, nasljednik generala Gagea, odlučio je otploviti sa svojom vojskom dana 17. ožujka, preferirajući pregrupaciju i ponovni napad negdje gdje su kolonisti bili slabiji nego u Massassuchetsu. Odlazak Howea označio je prekid razdoblja u kojem nije bilo presudnih obračuna, već samo učvršćivanja položaja s obje strane.⁶⁸

⁶⁵ Isto, str. 52.

⁶⁶ Isto, str. 52.

⁶⁷ Isto, str. 52.

⁶⁸ Higginbotham 2000., str. 289.

4.3. Rađanje američke nacije

Početak 1776. godine, nekoliko mjeseci nakon početka rata, malo bi kolonista pristalo na neovisnost od Britanije. Unatoč tome, pritisak događanja polako će ih natjerati na djelovanje u smjeru potpunog raskida s Engleskom. Američka revolucija prvenstveno se bavila pitanjem vlastite vladavine, no postojali su i drugi procesi koji su utjecali na ciljeve revolucije. Posebno su se istaknuli ljudi "osrednjeg sloja", poput Samuela Adamsa, kojima je revolucionarno djelovanje otvorilo put za uspinjanje do istaknutih političkih položaja. Probudeni duh demokratskih težnji bio je nositelj djelovanja kolonista koji se širio i na predstavnike nižih slojeva koji do tada nisu utjecali na vlast. Na njihovoj strani bilo je i revolucionarno razdoblje, u kojemu su ideje imale veliku težinu.⁶⁹

Početak 17. stoljeća doseljenici iz Engleske i drugih britanskih otoka došli su na američki kontinent s izričitim i dubokim osjećajem povezanosti prema kulturi koju su ostavili iza sebe. Protestantizam i sve veća trgovačka superiornost Engleske bile su odlike rađajućeg identiteta Engleza. Najvažnija je odlika ipak bio engleski zakonski sustav i pojam slobode. Tradicija institucija temeljenih na konsenzusu i podložnosti monarha prema zakonu bila je, prema tadašnjim engleskim i stranim promatračima, ono što je činilo glavnu razliku između Engleza i svih ostalih ljudi na zemlji. Kombinacija Engleskog statusa kao vrhunca slobode i predanost zakonu i slobodi od strane Engleza, bila je najveća odrednica engleskog identiteta.⁷⁰

Za doseljenike iz Engleske vrijednosti engleskog zakona i slobode bili su ključni kako bi se oni i dalje osjećali kao Englezi i kako bi na njih tako gledali oni koji su ostali u Engleskoj. Osim toga, smatrali su engleski sustav najboljim mogućim za ostvarivanje novog života na američkom kontinentu. Od svih sloboda što su naslijedili, nije bilo važnije od one, riječima lojalista Williama Smitha, "*odabrati zakone po kojima ćemo biti uređeni*" i "*biti uređeni samo takvim zakonima*".⁷¹ Razne mjere koje su donesene između godina 1763. i 1776., pa i neko vrijeme prije toga razdoblja, pokazale su kolonistima probleme koje stvaraju njihove aspiracije prema britanskome identitetu. Kada je djelovanje britanske vlade postalo agresivno i izravno utjecalo protiv tih aspiracija kolonisti su učinili sve što su mogli pokažu da su posvećeni ne samo ideji slobode, već ideji slobode kakva je bila u Engleskoj. Otpor kolonija

⁶⁹ Sellers 1996., str. 52. – 53.

⁷⁰ Greene 2000., str. 230.

prema svim navedenim mjerama prije rata treba se shvatiti najprije kao pokret britanskih kolonista da potvrde da su i sami Britanci.⁷¹

Takve ideje bazirane na slobodi kojima je bio prožet engleski duh u 17. stoljeću, bile su još više pospješene prosvjetiteljskim duhom koji je u vrijeme revolucije bio istaknut. U tom duhu, ljudi 18. stoljeća sve bliži su bili ideji jednakosti svih ljudi po njihovim "prirodnim pravima" te je iz toga proizlazila težnja prema obliku društva u kojem će svi moći ostvariti svoja prava u najvećoj mogućoj mjeri. Slobodu, kao najvažnije od svih prava, vlast nije smjela ograničavati ništa više od onoliko koliko je bilo dosta da spriječi remećenje slobode jednog čovjeka od strane drugog čovjeka. John Locke i druga od njegove *Dvije rasprave o vlasti* iz godine 1689., poslužili su kao baza za obranu principa revolucije na osnovu prirodnog prava koja su kasnije postala temelj zahtjeva za neovisnošću.⁷²

Iako su ih Englezi osuđivali kao one koji ruše poredak i sami duh demokracije, kolonisti su revoluciju, u usporedbi s kasnijim europskim revolucijama, započeli radi realiziranja fokusiranih ustavnih i političkih ciljeva te su je proveli s vrlo malo preokreta unutar samih kolonija. I ne samo to, vođe američke revolucije uključivale su u djelovanje ljude koji do tada nisu imali nikakvu javnu prisutnost i utjecaj, što je utjecalo na još više raznovrsno članstvo u novim pokrajinskim saborima koji su organizirani na početku rata. Takav tok događaja odrazio se na vladajući sloj, od kojih su mnogi postali lojalisti u strahu od manjeg utjecaja u vlasti. Više nego njih bilo je onih koji su podržavali novo vodstvo, ali su bili protiv neovisnosti. No upravo su oni treći, najdublje u revolucionarnom duhu s neovisnošću kao finalnim ciljem, poput Samuela i Johna Adamsa te Richarda Henrya Leea, zagospodarili Kontinentalnim kongresom u prvom dijelu rata. U prilog im je išlo britansko djelovanje i podrška starog neprijatelje Britanije – Francuske. Sveukupno stanje polako je u ljudima budilo osjećaj novih mogućnosti koje im se otvaraju u novom društvu koje bi bilo neovisno i utemeljeno na prirodnim pravima.⁷³

4.3.1. Thomas Paine – *Common sense*

Thomas Paine bio je britanski pisac koji je imao veliki utjecaj na revolucionarna zbivanja u Americi sa svojom političkom filozofijom utemeljenoj na razmišljanjima Johna Locka, Jean-

⁷¹ Isto, 230., str. 234.

⁷² Sellers 1996., str. 53.

⁷³ Isto, str. 54.

Jacquesa Rousseaua i drugih mislioca iz prosvjetiteljskog i racionalističkog usmjerenja. Dolazi u Ameriku godine 1774., gdje je bio pozvan od strane Benjamina Franklina. Vrlo brzo počinje s pisanjem materijala u svrhu propagande. Godine 1776. izdaje svoj najpoznatiji pamflet *Zdravi razum*, čije je izdavanje pokazalo koliko se brzo širio revolucionarni duh u Americi.⁷⁴ Paine je prvi javno iznio argumente za odvajanje kolonista od Britanije i to je učinio koristeći vokabular koji je bio pristupačan svima: "*Društvo je u svim stanjima blagoslov, a vlada je, čak i u najboljem izdanju, nužno zlo.*" Nije se slagao s idejom o božanskom djelovanju i pravu kralja te je ukazao na primjer Britanije iz godine 1066., kada se za kralja okrunio William Osvajač bez ikakvog pristanka naroda. Iznio je i svoje razmišljanje kako Americi povezivanje s Britanijom nije potrebno te joj može samo škoditi, kao što je i mnogo puta do sada. Osjećajni vrhunac pamfleta iznio je ovim riječima: "*Sve što je ispravno i razumno govori u prilog odvajanju. Krv ubijenih i žalobni glas prirode govore: VRIJEME JE DA SE ODVOJIMO.*"⁷⁵

Iako su točne brojke nepoznate, procjenjuje se da se pamflet prodao u više od 100 000 primjeraka u prvoj godini od izdavanja. Tu se ne računaju primjerci prodani nakon godine 1776., niti francuski prijevod koji je izdan kasnije. Svu zaradu Paine je donirao revolucionarnoj svrsi. Važnija od same prodaje je činjenica da je pamflet postao svijest Revolucije. Sadržavao je sažetak velikog dijela revolucijske ideologije u Americi, te je i sam bio značajan doprinos istoj. Pamflet se sa svojim poticanjem kolonista na raskidanje svih odnosa s Britanijom i sa svojom popularnošću, pokazao kao finalni pokretač za mnoge koji su bili neodlučni do tada. Njegov emocionalni i direktni napad na krunu te njegov prikaz onoga što će se dogoditi ako kolonisti ostanu u odnosu s Britanijom, napokon su razbili mentalni otpor kolonista protiv neovisnosti. Pristupačnost pamfleta ogledala se ne samo u spomenutom vokabularu, već i u vrlo povoljnoj cijeni od svega jednog šilinga po primjerku.⁷⁶

⁷⁴ Pejić 2012., str. 29.

⁷⁵ Zinn 2012., str. 90. – 91.

⁷⁶ Fruchtman 2000., str. 254.

Slika br. 3. Thomas Paine

(<https://www.britannica.com/biography/Thomas-Paine>)

4.3.2. Deklaracija o neovisnosti

Nakon finalnog udara u obliku *Zdravog razuma* Thomasa Painea u kolonijama je prevladala ideja neovisnosti, a dana 2. srpnja 1776. na Kontinentalnom kongresu donesena je odluka da "*ove Sjedinjene države jesu i po pravu treba da budu slobodne i neovisne države*". Dva dana kasnije, 4. srpnja 1776. usvojena je Deklaracija o neovisnosti. Napisao ju je Thomas Jefferson, a pomogli su mu Benjamin Franklin i John Adams.⁷⁷

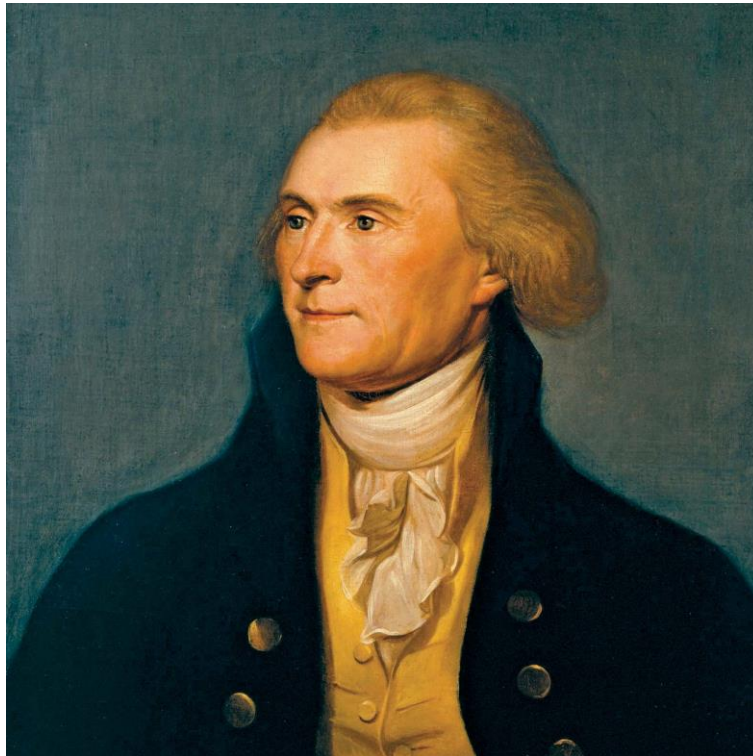
Jefferson je u Deklaraciji detaljno iznio sve razloge zbog kojih su kolonije bile prisiljene da se odvoje od Velike Britanije. Još važnije od toga bilo je prikazati ideološke temelje Američke revolucije. No, Jeffersonov cilj nije bio ponuditi novu teoriju o vladi, nego kako sam kaže "*pred čovječanstvo postaviti zdrav razum predmeta*". Ono po čemu je dokument najpoznatiji i

⁷⁷ Sellers 1996., str. 54.

zbog čega se smatra iznimnim povijesnim faktorom je njegov uvod, u kojem je prikazana suština američke revolucionarne misli koja je bila utemeljena u teoriji prirodnih prava⁷⁸:

"Mi držimo da su ove istine same po sebi očite: da su svi ljudi stvoreni jednakima, da im je njihov Stvoritelj podario neka neotuđiva Prava, da u ta prava spadaju Život, Sloboda i potraga za Srećom. Da su, kako bi se osigurala ta prava, među Ljudima organizirane Vlade koje svoje pravedne ovlasti crpe iz zadovoljstva onih kojima upravljaju, da, kad god neki Oblik Vlade postane destruktivan po te ciljeve, Narod ima Pravo promijeniti je ili ukinuti te osnovati novu Vladu, čiji će temelji počivati na takvim načelima i organizirati njezine ovlasti tako kako će se njima činiti najdjelotvornije po njihovu Sigurnost i Sreću."

Deklaracija je direktno povezala revolucionarno stanje i načela Lockeja te je borba za neovisnost značila borbu za prirodna čovjekova prava.⁷⁹

Slika br. 4. Thomas Jefferson

(<https://www.britannica.com/biography/Thomas-Jefferson>)

⁷⁸ Hamowy 2000., str. 259.

⁷⁹ Cincotta 1998., str. 73. – 74.

4.3.3. Ustavi novih država i Članci o Konfederaciji

Transformacijom kolonija u države, doneseni su novi ustavi koji su bili pod utjecajem duha vremena i iskustva kolonista s Britanijom. Što su više mogli, pokušavali su zaustaviti upletanje vlasti u ljudske slobode. Većina je država u svojim ustavima odredila i temeljna ljudska prava, poput slobode tiska i govora, koja ljudima nikada nisu smjela biti oduzeta od strane vlade. Vlast je bila podijeljena na više dijelova (izvršna, zakonodavna, sudbena) kako bi se održavala ravnoteža koja će smanjiti šanse da proizvodnja vlast ljudima uskrati slobode. Potaknuti iskustvom s Britanijom, moć guvernera bila je ograničena zakonodavnom vlasti.⁸⁰

Iako pravo glasa nisu imali svi bijeli muškarci, ni žene generalno, pravo glasa je općenito bilo prošireno. To je značilo da su sada i muškarci slabijeg imovinskog stanja mogli sudjelovati u javnom djelovanju. Time je oslabljen društveni poredak u kojem su takve prilike imali samo bogatiji građani. Ipak, to je imalo utjecaj samo na bijele muškarce. Ropstvo je unatoč određenom smanjenju i dalje bilo prisutno skoro svugdje i bit će još dugo vremena nakon revolucije. Položaj žena u suštini nije bio mnogo drugačiji u odnosu na stanje prije, osim malo labavijeg odnosa u braku koji je sada bio više uzajaman, te veće mogućnosti obrazovanja.⁸¹

Godine 1777. Kongres je u nedostatku tijela koje je imalo ustavne ovlasti te koje bi moglo ovladati sami rat i ujedinjenje nakon njega, odobrio akt nazvan "Članci o Konfederaciji" (ratificiran 1781.). Time nije stvorena vlada, već konfederacija država. Kako bi sačuvali slobodu i uspjeli nadzirati vlast, Konfederacija je imala samo određene ovlasti poput: određivanja vanjske politike u kontekstu sklapanja sporazuma i mirovnih ugovora te vođenja rata, regulacija odnosa s indijanskim plemenima, stvaranja sustava za kovani novac, utege i mjere, regulacije međusobnih odnosa država i organizacije poštanskih usluga. Iako je imala svoje limitacije, poput nemogućnosti donošenja obvezujućih zakona i nemogućnosti vlastite promjene bez pristanka Kongresa i svih država, Konfederacija je bila prvo *stalno tijelo koje je predstavljalo građane svih 13 američkih država*, što je bio korak prema jedinstvu države.⁸²

⁸⁰ Sellers 1996., str. 55. – 56.

⁸¹ Isto, str. 56.

⁸² Isto, str. 57.

4.4. Ratna zbivanja od 1776. do 1777.

Nakon usvajanja Deklaracije o neovisnosti i početka ustavotvornog procesa, Britanija kreće u odlučniji ratni pohod na Ameriku i šalje najveću vojsku koju je ikad poslala izvan države – 32.000 vojnika koje je vodio Sir William Howe.⁸³ U bitci za Long Island u kolovozu 1776., Howe je svojom neodlučnošću dopustio Washingtonu da se povuče iz Brooklyna na Manhattan. Kroz sljedeća dva mjeseca Howe je uspio zauzeti Fort Washington na Manhattanu te potjerati Washingtona sve do Pennsylvanije.⁸⁴

Washington je bio čovjek slabog iskustva što se tiče ratnih situacija i uz to nije bio nikakav strateški genijalac koji je pobjeđivao u većini bitaka u kojima je sudjelovao. Štoviše, manje ih je pobijedio nego izgubio. Uz to, preuzeo je vojsku koja nije imala osjećaj jakog zapovjedništva i bila je slabo opskrbljena. Vojnici često nisu bili kvalificirani za poziciju na koju su izabrani te su se mnogi od njih htjeli vratiti svojim obiteljima. Unatoč svim nedaćama, Washingtonova upornost i predanost cilju na kraju je prevagnula. Uz pomoć europskih savjetnika je uspio izgraditi stalnu vojsku koju je činilo do deset tisuća vojnika. Strateški je izbjegavao krucijalne okršaje, čekajući britanski prestanak napadačkog djelovanja.⁸⁵

Upravo to je i dočekao kada se Howe opet odlučio na prestanak djelovanja i nastavljanje borbe na proljeće, baš u trenutku kada je imao priliku pritisnuti loše opskrbljene Washingtonove snage. Washington to koristi te se odlučuje na prijelaz rijeke Delaware sjeverno od Trentona u New Jerseyu. Tim potezom dana 26. prosinca 1776., iznenađuje odred britanske vojske u Trentonu te zarobljava nešto više od 900 britanskih vojnika. Još jednu pobjedu Washington odnosi tjedan dana nakon, 3. siječnja 1777. godine, kada pobjeđuje Britance kod Princetona, čime vraća veliki dio teritorija okupiranog od strane Britanaca. Ove dvije pobjede imale su jak utjecaj na porast američkog morala.⁸⁶

U ljeto 1777. godine britanski general John Burgoyne pokrenuo je napad preko jezera Champlain do donjeg dijela doline Hudson. U tom trenutku se Williamu Howeu ukazala mogućnost da iz New Yorka krene prema Burgoyneu, spoji se s njim i tako prepolovi kolonije na dva dijela. Ipak, nesigurni Howe se odlučuje na pokušaj zauzimanja središta otpora – Philadelphije. Bez prijetnje iz pozadine, zapovjednici američke vojske Benedict Arnold i Horatio Gates (zapovjednici u dolini Hudson) uspjeli su usporiti Burgoyenov napad sa

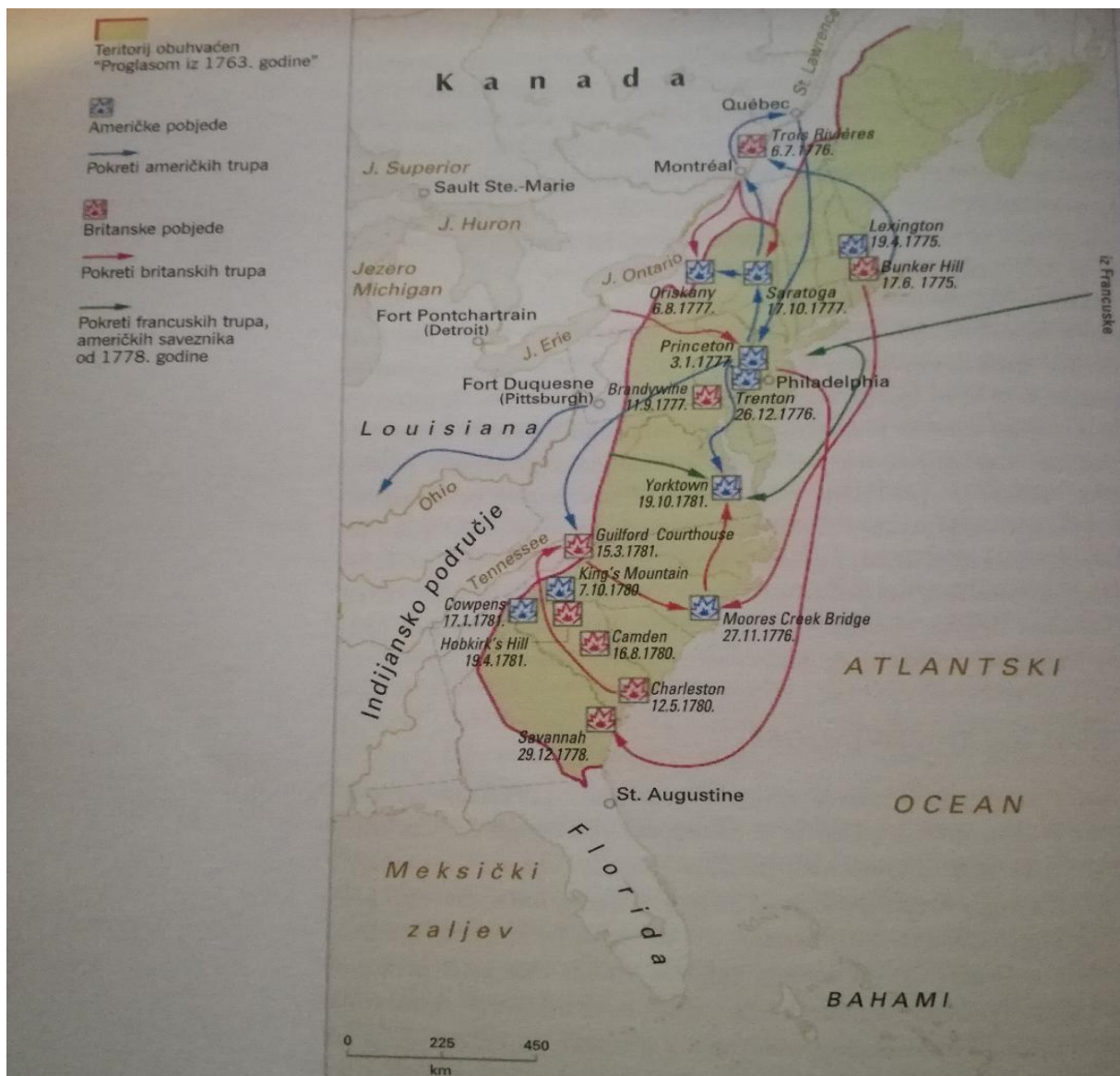
⁸³ Isto, str. 57.

⁸⁴ Cincotta 1998., str. 74.

⁸⁵ Sellers 1996., str. 57. – 58.

⁸⁶ Cincotta 1998., str. 74.

sjevera.⁸⁷ Udaljen od mogućnosti opskrbe s vojskom koja je bila opustošena borbama i bolestima Burgoyne se našao u teškoj situaciji. Uz to, u blizini nije bila nijedna britanska vojska koja bi mu mogla pružiti pomoć. Ostavivši iza sebe stradale, Burgoyne i njegova vojska pomakli su se prema području u blizini sela Saratoga. U teškoj situaciji u kojoj se nalazio, Burgoyne je odbacio plan povlačenja te se odlučio predati, što je i učinio dana 17. listopada 1777. kod Saratoga. Taj britanski poraz pokazao se kao ključan za tijek rata.⁸⁸

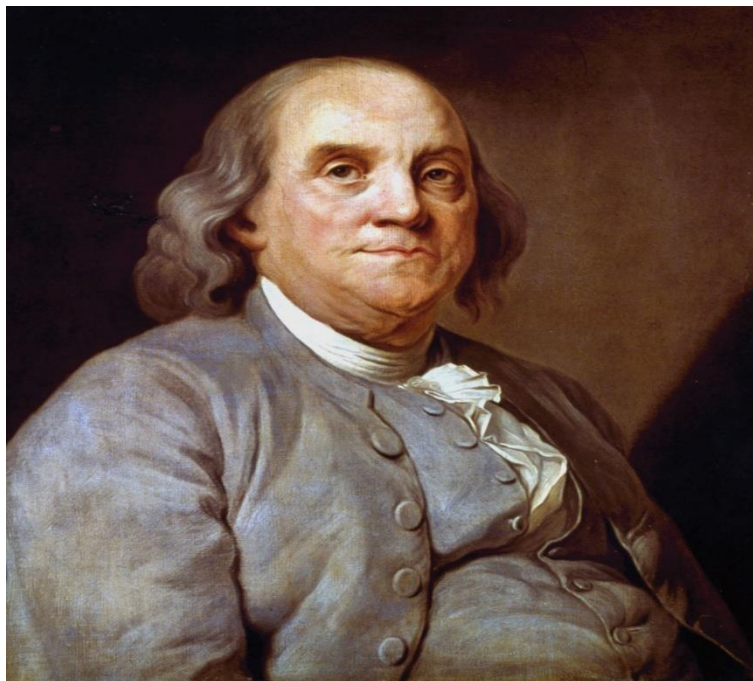
Slika br. 5. Američki rat za neovisnost – prikaz kretanja i odlučujućih bitaka (E. Cravetto, 2008.)

⁸⁷ Sellers 1996., str. 58.

⁸⁸ Jorgensen 2007., str. 145.

4.5. Američko savezništvo s Francuskom – Britanija napada jug

Francuska je imala sve veći interes za američku situaciju. On je većinski proizlazio iz želje za osvetom prema Britaniji koja je Francusku porazila u Sedmogodišnjem ratu. Kako bi osigurali još veću podršku, Amerikanci su 1776. godine u Pariz poslali Benjamina Franklina. Njegova jedinstvena pojava i intelekt omogućili su brzo širenje američke poruke te naposljetku i potporu Francuske u ratu. Već od sredine 1776. godine Francuska je kolonistima slala pomoć u obliku ratne opreme. Pobjedom kod Saratoge Amerika je pokazala da ima realne šanse da ugrozi, ili čak pobijedi Britaniju u ratu. Za Francusku to je otvorilo priliku da ugrozi svog glavnog neprijatelja te dobije toliko željenu osvetu. Takva situacija dovodi do savezništva između Amerike i Francuske koje je potpisano dana 6. veljače 1778.⁸⁹ Tim sporazumom u rat ulazi Španjolska kao saveznik Francuske i nakon nje Nizozemska zbog jake želje da stvori trgovinske veze s Amerikom i Francuskom. Osim prijeko potrebnih kredita od Francuske i Nizozemske, Amerika je savezništvom s Francuskom uspjela nadoknaditi i veliki nedostatak ratne opreme te ljudstva koje je bilo potrebno da se rat nastavi. Ulazak europskih sila u rat na stranu Amerike za Britaniju je bio puno veći problem nego sami otpor koji su pružali kolonisti.⁹⁰

Slika br. 6. Benjamin Franklin (<https://www.britannica.com/biography/Benjamin-Franklin>)

⁸⁹ Cincotta 1998., str. 75. -76.

⁹⁰ Sellers 1996., str. 59.

Godinu dana nakon Saratoge trajalo je još jedno razdoblje bez odlučujućih vojnih poteza s obje strane. To se mijenja u prosincu 1778. godine kada se Britanci odlučuju za napad na jug. Pod zapovjedništvom Lorda Cornwallisa, britanska vojska je uplovila u Georgiju te zauzela grad Savannah. Zatim je bez poteškoća zauzela i Charleston u Južnoj Karolini, najvažniju luku na jugu. Većina Južne Karoline pala je pod okupaciju Cornwallisa i njegove vojske. Kada su se Amerikanci napokon odlučili za napad na Cornwallisa u kolovozu 1780. godine bili su uvjerljivo poraženi u Camdenu, što je Britancima otvorilo mogućnost napredovanja prema sjevernim državama. No, pod vodstvom kompetentnog Nathanaela Greenea južne su američke snage zadale dva jaka udarca Cornwallisovoj vojsci – kod Cowpensa i King's Mountaina u Južnoj Karolini. Još jedan udarac bio je neodlučena bitka kod Guilford Courts Housea godine 1781., u Južnoj Karolini, gdje je Cornwallisova vojska doživjela značajne gubitke. Veliki gubitci i jaka želja za osvajanjem unutrašnjosti juga, natjerali su Cornwallisa na povlačenje u Yorktown u Virginiju, gdje je čekao evakuaciju od strane britanske flote.⁹¹

Ono što je dočekaao nije bila britanska flota, već francuska i američka zajednička vojska sa sjevera vođena Washingtonom i francuskim zapovjednicima, točno u isto vrijeme kada je Francuska mornarica bila blizu obale Virginije. Zarobljen sa svih strana i ostavljen bez izbora, Cornwallis se dana 17. listopada 1781. odlučuje predati.⁹²

4.6. Pariški mirovni sporazum – britanski razlozi za prekid rata

Još skoro dvije godine nakon predaje kod Yorktowna rat se nastavio bez pomaka. Ipak, početkom 1782. godine Britanija se u Parizu odlučuje započeti pregovore o miru s bivšim kolonijama. Konačni sporazum odobren je od strane Kongresa u travnju 1783. godine, a dvije strane potpisale su ga dana 3. rujna 1783.⁹³ Britanija je sporazumom priznala neovisnost bivših kolonija i granicu zapadno do rijeke Mississippi koja je ostala otvorena za obje strane, a zadržala je Kanadu. Francuskoj je predala Senegal i Tobago, Španjolska je zadržala cijelu Floridu i Minorcu, a Nizozemska je izgubila lučki grad Naggapattinam u Indiji u korist

⁹¹ Isto, str. 59.

⁹² Isto, str. 59.

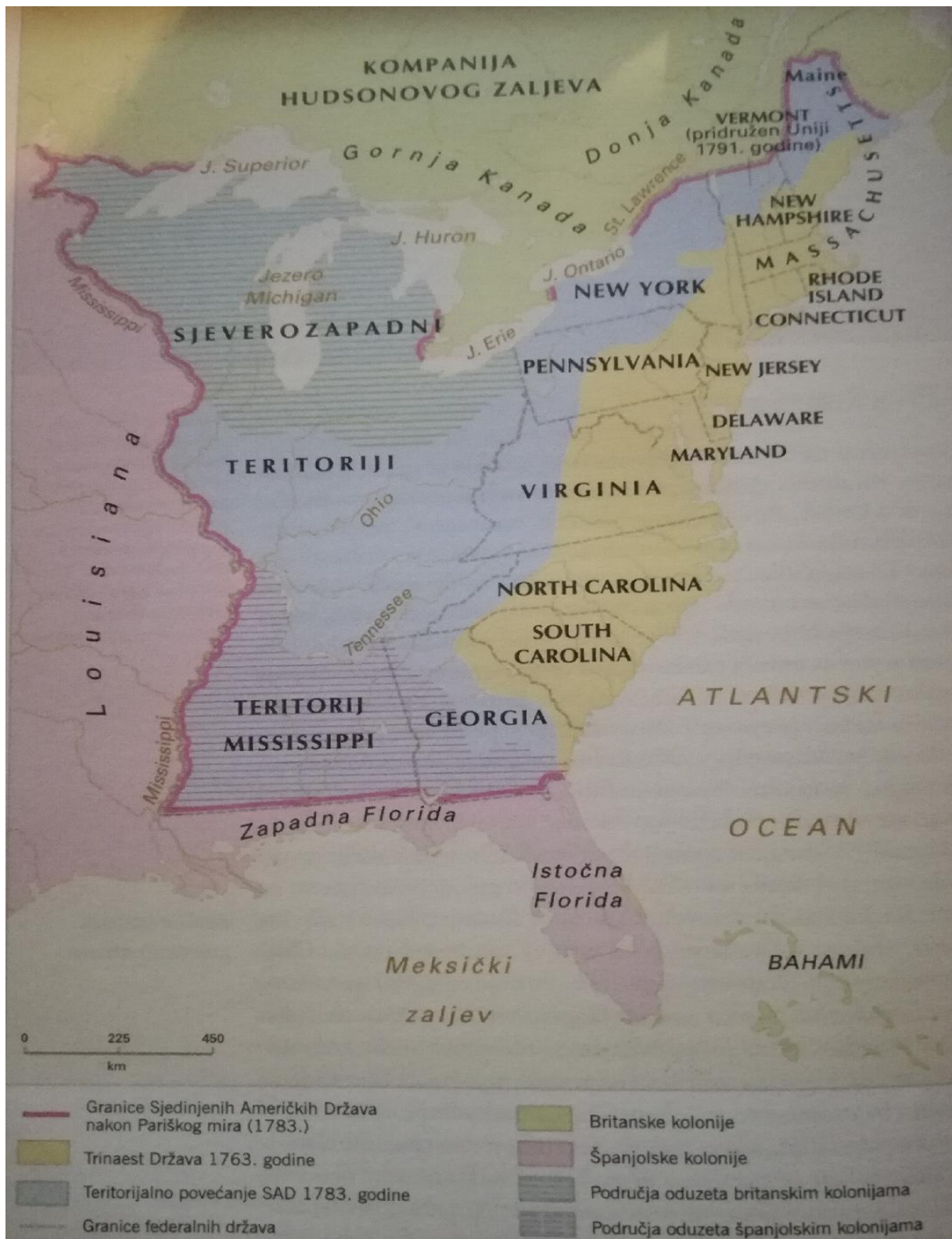
⁹³ Cincotta 1998., str. 78.

Britanije i zajamčila joj pravo slobodne plovidbe u dijelu Molučkih otoka koji su bili pod vlasništvom Nizozemske.⁹⁴

Britanija ni u kojem slučaju nije doživjela potpuni vojni poraz. Čak i poslije Yorktowna mnoga su područja poput New Yorka i Savannaha bila pod njihovom okupacijom, a Indijanci koji su bili saveznici kralja su nastavili stvarati probleme na granicama. Britanija je i na međunarodnom planu nizala ratne uspjehe protiv svojih europskih neprijatelja. No, vojni uzlet nije bio popraćen jednakim zanosom kod kuće. Vladina većina polako je opadala sve dok Parlament nije prihvatio prijedlog za obustavu pokušaja vraćanja američkog teritorija. Isto tako, kralj je formirao novu vladu koja se većinski sastojala od opozicije kojoj je cilj bio mir. Nastavak rata mogao je značiti veliki pritisak na ekonomiju, donošenje velikih poreza i regrutiranje produktivnih građana za vojsku. Kralj i većina ministara nisu bili spremni na takve poteze. Nisu htjeli riskirati destabilizaciju svoje merkantilističke ekonomije, niti su htjeli naoružavati stanovnike koji bi mogli tražiti veći udio u političkom sustavu u zamjenu za vojnu službu. Unatoč tome, neuspjeh da vrate Ameriku bio je za Britaniju veliki materijalni i mentalni šok. Supersila s dugom pobjedničkom tradicijom poput Britanije jako je teško prihvaćala bilo što osim potpune pobjede.⁹⁵

⁹⁴ <https://www.britannica.com/event/Peace-of-Paris-1783>

⁹⁵ Higginbotham 2000., str. 305.

Slika br. 7. Teritorijalno širenje SAD nakon mirovnog sporazuma u Parizu 1783. godine (E. Cravetto, 2008.)

5. POSLIJERATNO STANJE – ZNAČAJ AMERIČKE NEOVISNOSTI

5.1. Utjecaj na Britaniju i Francusku

Unatoč gubitku američkih kolonija Britanija je ostala najjača kolonijalna i pomorska sila na svijetu. Odmah nakon poraza, počela je postavljati temelje "Drugog Britanskog Carstva" kojem je središte bio Indijski potkontinent, što je otvorilo nove trgovinske putove na Tihom oceanu i u južnim kineskim morima. Također, američka se trgovina ubrzo vratila u stanje prije rata – ponovno fokusirana na Britaniju koja je bila najjača industrijska sila na svijetu. Popustljiv stav britanske vlade tijekom mirovnih pregovora bio je potaknut željom da privuče Ameriku prema sebi i u isto vrijeme ih odvuče od utjecaja Francuske. Unatoč tome, odnosi Britanije i Amerike nisu pokazali puno napretka kroz više od stoljeće.⁹⁶

Iako pobjednica u ratu, Francuska je dobila malo toga na račun Engleske. Amerika je rijetko bila spremna na bezuvjetno gravitiranje prema Versaillesu, a samo savezništvo između dvije strane bilo je potaknuto s međusobnom koristi što nije bila tvrda veza te se Amerika vrlo brzo vratila vanjskoj politici koja je bila više u skladu s njenim idejama. Moguće je da su kolonisti i bez direktne vojne pomoći od Francuske mogli zaustaviti Britaniju. Francuska je bila ključna za brže privođenje rata kraju. To je spriječilo da se Amerika raspadne iznutra. Ekonomski krah i nemiri u vojsci bili su sveprisutni, a bez međunarodnog pritiska Britanija bi još uvijek mogla pod svojom okupacijom imati više velikih gradova i njihovih okolica, što bi samu revoluciju učinilo relativno besmislenom.⁹⁷

Puštanjem u vojsku produktivnih građana, Amerika je pokazala da ne razmišlja o vojniku kao nekome tko je odvojen od stanovništva te ne nema ulogu u društvu. Takav pristup, prikladan prosvjetiteljskom svjetonazoru, bio je primamljiv europskim zemljama. Vjera u individualca kao građanina kojemu se može vjerovati – taj politički ideal, ne ikakva vojna strategija, bio je onaj koji je najviše utjecao na Francusku revolucije. Taj preokret u Francuskoj godine 1789. bio je potpomognut i ogromnim dugom koji se nakupio sudjelovanjem u ratu za neovisnost.⁹⁸

⁹⁶ Isto, str. 305. – 306.

⁹⁷ Isto, str. 306.

⁹⁸ Isto, str. 306.

5.2. Amerika nakon rata – posljedice

Kroz proces revolucije nastala je nova nacija ogromnog teritorija i rijetke naseljenosti. Samo 5% stanovništva nije živjelo na selu. Čak je i uz obalu, gdje je živjela većina, stanovništvo bilo vrlo raspršeno što najbolje pokazuje podatak da je samo šest gradova imalo preko 8.000 stanovnika: Salem, Baltimore, Charleston, Boston, New York i Philadelphia koja je imala najviše – čak 40.000 stanovnika. Transport je bio primitivan, a promet jako rijedak. Unatoč tome, onaj osjećaj koji ih je povezo tijekom borbe protiv Britanije, nakon rata nastavio se ogledati u entuzijazmu prema budućnosti njihove nove nacije.⁹⁹

Amerika je trebala određen period mira u kojem će se oporaviti te postaviti temelje za novu naciju. Trebala je raspustiti vojsku, riješiti problem javnog duga, organizirati zapadne zemlje i uhvatiti u koštac s Člancima o Konfederaciji. Mnogi su smatrali da je prvi ustav nacije, usvojen 1787. godine, bio nedostatan bez opširnih izmjena koje bi zadovoljile unutarnje i vanjske zahtjeve nacije. Neki od tih problema trebat će biti rješavani godinama. Raspuštanje vojske nije bio jedan od njih te su se vojnici vratili u civilni život iz kojega su i došli. Washington i određeni članovi vojske, uz mnoge predstavnike Kongresa i diplomate, izašli su iz rata kao nacionalisti čiji je cilj bio jača unija. Njihova nastojanja i sama revolucija kulminirat će pisanjem i ratifikacijom Federalnog ustava u 1787. i 1788. godini.¹⁰⁰

Najveća slabost bila je američka ekonomija. Sjedinjene države kasnog 18. stoljeća bile se nerazvijene u usporedbi sa standardom zapadne Europe. Sama američka populacija, koliko god brzo rasla, još uvijek je bila dosta manja u odnosu na populacije drugih europskih sila. Industrijski nije mogla parirati Britaniji čak ni na američkom tržištu, uz iznimku primitivnijih i samodostatnih granica. Kao i ostale ekonomski zaostale države, Amerika je uglavnom služila kao dobavljač sirovina. Nedostatak adekvatne ekonomske baze onemogućio je izgradnju kopnene vojske i mornarice kakve su bile u posjedu drugih sila u Europi. Također, pokazat će se da pronalazak i obuka sposobnih vojnih službenika nije lagan zadatak. Još jedan problem bilo je rivalstvo između određenih država i dijelova nacije što je otežavalo provođenje diplomatskih, vojnih i trgovinskih politika. Sve slabosti Amerike bile su na neki način balansirane s njenim geografskim položajem koji joj je pružao jaku zaštitu. Uz sve nabrojano, opstanak Amerike nikad nije bio pod prijetnjom vanjskih sila. Najveća opasnost da za uništenje ove nove države bila je nesložnost unutar nje same. Najveći izazov za njeno

⁹⁹ Sellers 1996., str. 62.

¹⁰⁰ Higginbotham 2000., str. 307.

jedinstvo dolazi tek u drugoj polovici sljedećeg stoljeća. Kada savlada i njega, bit će joj otvoren put prema samom vrhu svjetskih sila.¹⁰¹

¹⁰¹ Dull 2000., str. 401.

6. ZAKLJUČAK

Od Rata za španjolsku baštinu koji je bio popraćen mirovnim ugovorima u Utrechtu (1713. – 1715.), u desetljećima koja su slijedila, kolonije Velike Britanije na atlantskoj obali Amerike doživjele su drastičan rast u svakom smislu, posebno demografskom. Taj rast uskoro ih je pretvorio ključni dio britanske ekonomije. Takav razvoj situacije kroz duži period vremena, u idejama britanskih političara, manifestirao se u strah od skrivenih nastojanja koje bi te kolonije mogle imati, nastojanja koja bi rezultirala njihovom neovisnošću.

Mjere koje je Britanija postavila s ciljem da kontrolira kolonije ipak se nisu pokazale tegobnima. Takvoj situaciji svakako nije pomogla ni britanska kolonijalna politika pod vodstvom premijera Sir Roberta Walpole, tzv. politika "zdravog nemara", koja je prema kolonistima bila popustljiva sve dok su oni bili odani kruni i utjecali na bogaćenje države. U 1940-ima to dovodi da raspada britanskog autoriteta u kolonijama.

U boljoj situaciji, oslobođeni unutarnjih nemira, s Georgeom Montagu-Dunkom na mjestu predsjednika Odbora za trgovinu, Britanija je krenula u implementaciju novih mjera koje su za cilj imale rješenje problema vezanih uz kolonije. To se razdoblje, koje je trajalo do Sedmogodišnjeg rata 1756. godine, pokazuje neuspješnim. Unatoč uspješnom odolijevanju britanskim mjerama, promjena britanskog pristupa bila je očita te je utjecala na stare strahove kolonista koji su se bojali gubljenja slobode. Još važnija od svega toga bila je činjenica da je Britanija bila potpuno neuspješna u implementaciji zamišljenih ideja u kolonijama. Kroz Sedmogodišnji rat, na površinu izlaze problemi koji će biti okidač onih britanskih mjera koji će kolonistima smetati najviše te ne kraju eskalirati do oružanog sukoba. Nasuprot tome, u kolonijama je rat donio osjećaj ponosa i pojačanog Engleskog identiteta.

Od 1763. do 1775. godine je bio aktualan niz mjera koje je Britanija pokušala provesti: zakoni vlade Georgea Grenvillea, Townshendovi zakoni i "Nesnošljivi zakoni". Posljedice svih tih zakona polako su urušile vjeru većine kolonista u krunu i njene namjere. Ponos biva zamijenjen mržnjom prema "tiraniji" krune. Popustljivost Engleske i izražena nemogućnost da ostvari svoje ciljeve u kolonijama dugo vremena rezultirali su neminovnošću oružanog sukoba.

Radikali su u kolonijama ovakvu situaciju koristili vrlo dobro. Čak i kada osjećaj želje za neovisnošću nije bio u većini, oni su svaku britansku grešku koristili u propagandi protiv krune. Kada je nakon osnivanja Prvog kontinentalnog kongresa 5. rujna 1774. koji je svojim

planom nastavio jaki otpor kruni Britanija reagirala vojno, radikali su to iskoristili za poticanje gnjeva protiv krune širom kolonija. Na Drugom kontinentalnom kongresu 10. svibnja 1775. godine George Washington je postavljen na poziciju zapovjednika Kontinentalne armije, a radikali su vodili glavnu riječ.

Čak je i tada revolucija u Americi imala usredotočene i jasne ciljeve. Mnogi nisu bili privrženi ideji potpune neovisnosti. Velik dio otpora kolonista i dalje je bio borba za očuvanje noga što ih čini Englezima. Nastavak britanskog djelovanja išao je na ruku radikalima koji su ga uvijek spremno koristili za svoj cilj. Finalni korak za mnoge neodlučne bilo je izdavanje pamfleta Thomasa Painea - Zdravi razum (*Common Sense*), koji je prvi javno argumentirao za neovisnost kolonista. Kada je jednom prevladala ideja neovisnosti, uslijedilo je usvajanje Deklaracije o neovisnosti 4. srpnja 1776. godine. To je bila kulminacija nastojanja kolonista, koji su proglasili svoju neovisnost od krune na temelju teorije prirodnih prava. Bio je to prvi zajednički korak prema onome što danas poznajemo kao Sjedinjene Američke Države. Deklaracije ja bila popraćena donošenjem ustava za nove države, te akta "Članci o Konfederaciji" (ratificirani 1781.), što je bilo prvo stalno tijelo koje je predstavljalo svih 13 država.

Po pitanju samog rata, Britanija je kao i prije njega više puta pokazala nesigurnost i nespремnost koja će je koštati poraza. Ono što će taj poraz potvrditi bilo je savezništvo Amerike s Francuskom, starom neprijateljicom Engleske, koja je dala toliko potrebnu pomoć Amerikancima koji bili slabo opskrbljeni, kako opremom tako i ljudstvom. Iako Britanija nije doživjela potpuni vojni poraz, odlučila se da rat više nema smisla te su obje strane potpisale Pariški mirovni sporazum 3. rujna 1783., u kojem je Britanija priznala neovisnost svojim bivšim kolonijama. Pa ipak, ona će nastaviti gdje je i stala, kao najjača svjetska sila koja nastavlja izgradnju svog kolonijalnog carstva. Amerikance, pune optimizma za budućnost u kojoj grade samostalnu državu, najveći izazovi čekaju u unutarnjoj borbi.

Američki rat za neovisnost ili Američka revolucija, kulminacija je dugog razdoblja u kojoj dvije strane grade potpuno drugačije perspektive koje ne mogu egzistirati zajedno. Britanija je godinama omogućavala kolonistima nesmetano, praktički samostalno djelovanje koje su sami kolonisti shvaćali kao zdravorazumsko, samim time što su i oni Britanci. Iako je Britanija s obzirom na situaciju često povlačila i razumne poteze, s druge strane oceana razvijala se relativno nesmetano drugačija svijest koja je imala dovoljno vremena kako bi, u postojećim uvjetima, postala dovoljno snažna da rezultira neovisnom državom.

7. SUMMARY

From The War of the Spanish Succession which was followed by Peace of Utrecht (1713. – 1715.), in the decades which followed, colonies of Great Britain on the atlantic coast of America experienced drastic growth in every sense, especially demographic one. That growth soon turned them into key part of British economy. Such developments through a longer period of time, in ideas of British politicians, manifested itself into a fear of hidden efforts which those colonies could have, efforts which would result in their independence.

But, measures which Britain implemented with goal to control the colonies didn't prove to be rigorous. That situation certainly wasn't helped by the British politics under Prime Minister Sir Robert Walpole, so called politics of "salutary neglect", which was lenient towards colonists as long as they were loyal to the crown and influenced the financial growth of the country. In 1940s that will lead to a breakdown of British authority in colonies.

Now in a better situation, free of domestic disorder, with George Montagu-Dunk as a president of The Board of trade, Britain is starting with an implementation of new measures whose goal is to resolve the problems related to colonies. That period, which lasts to the Seven Years' War (1756. – 1763.), proved to be unsuccessful. In spite of successful resistance to the British measures, the change in British approach was obvious and it influenced the old fears of colonists who were scared of losing their freedom. Even more important than that, was the fact that the Britan was completely unsuccessful in implementation of imagined ideas in colonies. Through the Seven Years' War, problems which would trigger the British measures that would bother colonist the most and in the end escalate to the armed conflict, started to surface. Opposite of that, in the colonies war brought a sense of pride and stronger English identity.

From 1763. to 1775., that series of measures which Britain tried to carry out: laws of Grenville ministry, Townshend Acts, "Intolerable Acts" and the consequences of all those laws, started to slowly collapse the faith which most colonists had in the crown and her intentions. Pride will be replaced with hate for "the tyranny" of the crown. English compliance and strong inability to accomplish its goals in colonies for so long, resulted in a situation where the armed conflict was unavoidable.

Radicals in colonies used this situation very well. Even when the desire for the independence in the country didn't prevail, they used every British mistake for the benefit of their

propaganda against the crown. Of course, when British reacted with military, after formation of the First Continental Congress on the 5th of September 1774., which continued strong opposition to the crown, radicals used it to fuel the anger against the crown throughout the colonies. On the Second Continental Congress on 10th of May 1775., George Washington was appointed as the commander of the Continental army, and radicals were leading the way.

Even then, in the beginning of the war, revolution in America had focused goals. Many people were not attracted to the idea of complete independence. Big part of the resistance was the fight to preserve that which makes them English. But, continuation of British activity helped radicals who always used it for their goal. Final step for many of those who were indecisive was publishing of pamphlet by Thomas Paine – Common sense, which was the first time someone publicly argued for the independence of colonists. Now when the idea of independence prevailed, what followed was adoption of the Declaration of Independence on 4th of July 1776. That was culmination of colonists endeavor, which pronounced their independence from the crown on the basis of natural rights theory. That was first mutual step towards what is today known as United States of America. Declaration was followed by writing constitutions for new states and "Articles of Confederation" (ratified 1781.), which was first permanent body to represent all 13 states.

As far as war itself was concerned, like before it, Britain showed insecurity and unpreparedness more than once, which cost her defeat in the war. What solidified that defeat, was American alliance with France, old enemy of England, which gave much needed help to Americans who were poorly supplied, in equipment and in people. Even if Britain didn't experience total military defeat, it decided that the continuation of war made no sense which resulted in both sides signing Treaty of Paris on 3rd of September 1783., in which Britain recognized independence to its former colonies. Even with that, England will continue where it last stopped, as strongest world power which will continue to build its colonial empire. Americans, now full of optimism for the future in which they build independent country, biggest challenges await in domestic realm.

American war of Independence or American Revolution, is culmination of a long period of time in which two sides were building completely different perspectives which can't exist together. For years, Britain was enabling undisturbed, practically independent activity which colonists themselves understood as common sense, for the reason that they too, were British. Even if Britain, considering the situation, was making sensible moves most of the time, on the

other side of the ocean started to develop, relatively undisturbed, different consciousness which had enough time to, in existing conditions, become strong enough to result in an independent country.

8. BIBLIOGRAFIJA

Literatura

1. Ammerman L., David. "The tea crisis and its consequences, through 1775" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str.101. – 111.
2. Chaffin J., Robert. "The Townshend Acts Crisis, 1767 – 1770" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 134. – 150.
3. Cincotta, Howard. *Američka povijest: kratki prikaz*. Beč: USIA regional program office, 1998.
4. Cravetto, Enrico. *Povijest: Kolonijalizam i građanske revolucije*. Zagreb: Europapress holding, 2008.
5. Dull R., Jonathan. "Foreing relations, after 1783" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 398. – 481,.
6. Fruchtmann, Jack. "Common sense" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 254. – 257.
7. Greene P., Jack. "The origins of new colonial policy, 1748 – 1763" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 101. – 111.
8. Greene P., Jack. "Identity and independence" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 230. – 234.
9. Hamowy, Ronald. "The Declaration of Independence" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 258. – 262.
10. Higginbotham, Don. "The war for independence, to Saratoga" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 287. – 297.
11. Higginbotham, Don. "The war for independence, after Saratoga" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 298. – 307.
12. Jorgensen, Christer. *Velike bitke: odlučujući sukobi koji su oblikovali povijest*. Zagreb: Znanje, 2014.

13. Pejić, Luka. "Američka revolucija – problem društvene stratifikacije i mit o demokraciji i općoj jednakosti." *Essehist* 3, br. 3 (2011): 27-31.
[<https://hrcak.srce.hr/184595>]
14. Purvis L., Thomas. "The Seven Years' war and its political legacy" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 112. – 117.
15. Sellers, Charles. *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*. Zagreb: Barbat, 1996.
16. Thomas D.G., Peter. "The Grenville program, 1763 – 1765" U: Greene. Jack P. (2000.) *A Companion to the American Revolution*. Oxford: str. 118. – 122.
17. Zinn, Howard. *Narodna povijest Sjedinjenih Američkih Država: 1492 – danas*. Zagreb: V.B.Z., 2012.
18. "Peace of Paris 1783" U: *Encyclopaedia Britannica*
[<https://www.britannica.com/event/Peace-of-Paris-1783>]

Popis slika

1. Prikaz 13 britanskih kolonija u Americi 1763. (E. Cravetto, 2008.)
2. George Washington (<https://www.britannica.com/biography/George-Washington>)
3. Thomas Paine (<https://www.britannica.com/biography/Thomas-Paine>)
4. Thomas Jefferson (<https://www.britannica.com/biography/Thomas-Jefferson>)
5. Američki rat za neovisnost – prikaz kretanja i odlučujućih bitaka (E. Cravetto, 2008.)
6. Benjamin Franklin (<https://www.britannica.com/biography/Benjamin-Franklin>)
7. Teritorijalno širenje SAD nakon mirovnog sporazuma u Parizu (E. Cravetto, 2008.)

